

נפלאות מסכת שבת היהודי

בעזרת הש"י חידושי הלכות על כמה מסכתות וסוגיות הש"ס
מהרה"ק היהודי מפרשיסחא זצוקלה"ה מה שנמצא בבי
ובספרים הנדפסים מכבר :

מס' שבת (דף י' ע"א).

שך בני אדם יש צבית והוא מן המהדרין
לחוד. ואמר עד יום חמישי לא ידעין
אבל מחמשה ואילך ידעין בודאי שהוא מן
המהדרין מן המהדרין דלמה לו להיות מן
המהדרין לחוד. למשל ליל חמישי אם יש
חמשה צב"א צבית יטעך מ' נרות מוטב לו
להיות מן המהדרין מן המהדרין ולא יטעך
אלא ל' נרות. וזה אינו אלא דאמרינן
דקאי על נר איש וביתו. אבל אי קאי
על המהדרין לעולם לא ידעין שהוא מן
המהדרין מן המהדרין ע"כ (ס' ג"ס
בחידושים לתוכה) :

מס' פסחים (דף ב' ע"א).

בזאי אור. ר"ה אמר גבהי ורי"א לילי.
קס"ד מ"ד גבהי גבהי ממע ומ"ד
לילי לילי ממע עכ"ל הגמ' עיי"ש. ורש"י
ז"ל מוחק הוא ומ"ד לילי לילי ממע דהרי
אף לפי המסקנא קאי. והתוס' ז"ל יישב
זה דמאס רישא נקט. וכ"ל לומר
דהגרסא אחת כמ"ש התוס' אך לא
מטעמייהו. דהנה הפ"ח מקשה על
הראב"ד ז"ל שמציאו הר"ן בריש פסחים
וה"ל וכתב הראב"ד ז"ל דמה דנקט אור
לומר שבתחלת הלילה שיש בו אור עדיין
ראוי לבדוק כדי שלא יתגרש או שלא
ישכח וכיון דאזיתא שעה קוטטא הוא שיש
בו אור תנא אור משום לישנא מעליא ולא
תנא בתחלת ליל י"ד. ואם לא מפני
הטעם הזה לא ה"י שם התנא מושך לאור
וכו'. אלו דבריו ז"ל עיי"ש בר"ן. ומקשה
הפ"ח הא מקשה הגמרא ותנא דידן
אמאי לא תני לילי. ומתוך הגמ' משום
לישנא מעליא. ואי כדברי הראב"ד ז"ל
לא ה"י יכול לשנות לילי דאי תנא לילי
ה"א דזמן בדיקה כל הלילה ולא הוי
ידעין

מתקין לה רב ששט וכי טריותא למיסר
הימני'. ועוד ליקו הכי
וליליו. ומשני משום שנאמר הטון לקראת
אלקיד כו'. הקשה קושית התוס' הא הוי
תירוצא דמשני משום שנאמר הטון כו'
לא מהני אלא לקושית שני' דמקשה ועוד
ליקו הכי וליליו. אבל לקושית הראשונה
דמקשה וכי טריותא למיסר וכו' לא
משני מידי בהאי שנייא. ואמר בזה"ל
דמיעקרא בס"ד דלא ידע הש"ס מהא
דבעי הכון כו' שפיר מקשה האי קושית
וכי טריותא למיסר הימני' בתמי' מאי טירחא
איכא בצבישת האזור וא"כ יכול ללבוש
שוב אזורו כמתחלה ולהתפלל. משא"כ
השתא לבתר דמשני משום שנאמר הטון
וכו' שחידשו בזה דבעינן הטון וכו' דהיינו
הכנה לתפלה לפני אלקי ישראל תו לא
קשיא נמי קושית הראשונה ולא מידי
דשפיר הוי טריותא למיסר וכו' וד"ל.
והשתא שנייא סלקא לתרווייהו. וסיים
אח"כ בזה"ל ושמעתי אומרים דבר זה
בשם היהודי הקדוש מפרשיסחא. אבל
אני אמרתי זאת מעלמי עכ"ל. (הגאון
הקדוש מהרי"מ מגאסטין בספר מ"ה) :

(שם דכ"א ע"ב) סוגיא דכבתה.

בתוס' והמהדרין מן המהדרין. נראה
לי דב"ש וצ"ה לא קיימי אלא
אנר איש וביתו וכו' אבל אם עושה נר
לכל אחד אפי' יותר ליכא היכרא שיעברו
שך אנשים יש צבית. ושמעתי בשם הקדוש
היהודי ז"ל לתוך קושית הפ"ח אפי'
קיימא אנר איש וביתו ג"כ לא ידעין
שהוא מן המהדרין מן המהדרין שיעברו

אי לא יועיל התנאי לא יעשה המזוה של
נוי סוכה וא"כ הביזוי הוי לצורך המזוה
ושפיר מהני התנאי. וזה נוחא דנוי סוכה
דאס לא יהני התנאי לא יעשה כלל
המזוה. אבל בסוכה גופא ע"כ מוכרח
לעשות מזוה סוכה בסוכה אחרת ולהכי
ל"מ תנאו משום דהוי ביזוי מזוה שלא
לצורך מזוה. ודו"ק (כת"י):

שם **בגמ'** איתא הטעם דלהכי אתרוג
של ערלה פסול משום. דלא
הוי לכס דהא לא שווי מידי ועפרא הוא.
וקשה לי הא שלא כדרך הגאון מותר
וא"כ הוי לכס דהא שווי ע"כ פרוטה.
וכ"ל משום להשתמש בזה היום לא משכחת
לה משום מוקלה. ודו"ק (כת"י):

שם דף ט' ע"א.

מקשה הפוס' למה אינעריך לך
למעוטי גזולה תיפוק ל'י

משום דהוה מזוה הבאה בעבירה.
ושמעתי בשם היהודי ז"ל מפרשיסחא
לדריך לכתוב לך דהא קי"ל דאס עשה
ב' דפנות ולחי עשה בשביל שבת דאמרינן
מנו דמהני הלחי לשבת מהני לסוכה ג"כ
להכשירה שיהא שלש דפנות ואס עשה
ב' דפנות ודופן ג' מגזל וגס הי' לחי
דאי הטעם משום מזהב"ע כשרה הסוכה
דהא אין לריבין לדופן הגזול דבלאו דופן
הגזול ג"כ כשר ומטעם הלחי. אבל להטעם
משום לך פסולה הסוכה דהא הלחי אינו
מתיר לשבת דהא יש דופן הגזול שמתיר
לשבת נמצא שאין כאן רק ב' דפנות
ודופן הגזול ופסולה משום לך ע"כ (ס'
ג"ח בליקוטים):

שם דף ל' ע"א.

הקשו בתוס' ממהה של טבל למה
לי קרא תיפוק ל'י משום
מזהב"ע. הקשה הרב היהודי הק' ז"ל
הלא משכחת שפאז לאכול מזוה של
טבל

ידעינן האי דינא דהראב"ד ז"ל. ונ"ל
לייבש דברי הראב"ד ז"ל וממילא נוכל לקיים
הגרסא הנ"ל. דהנה הראב"ד ז"ל הוליא
ד"י מהא דר"ג ב"י דאמר בגמרא בשעה
שצני אדם מזויין בצתיסה ואור הנר יפה
לבדיקה. וקשה למה מביא ב' טעמים על
הא דבדוקין צלילה ובטעם אחד סגי
ומתריין דלהכי מביא הב' טעמים כדי
לאורויי דומן צדיקה הוא בתחילת הלילה
ודו"ק. אבל הא דמקשה הגמ' ות"ד וכו'
אכתי לא ידעינן הא דר"ג ב"י והיינו
אומרים דומן צדיקה הוא כל הלילה ולאו
דוקא בתחילתה שפיר מקשה הגמ' ות"ד.
אבל לבתר דאמר ר"ג ב"י האי דינא
ממילא לא קשה קושית הגמ' כדברי
הראב"ד ז"ל ודו"ק ושפיר מתרני האי
גרסא הנ"ל דרק בס"ד הוא דאמינא דלילי
לילי ממש והיינו דומנא כל הלילה ומשום
הכי מקשה הגמ' שפיר ות"ד וכו'. אבל
בתר דאמר ר"ג ב"י דינא ממילא לאו
לילי ממש רק בתחילת הלילה שיש בו
אור עדיין ולא קאי במסקנא כדקא ס"ד
מעיקרא ודוק היטב (כת"י):

מס' סוכה (דף ט' ע"א יר"ד ע"א).

איתא שם ע"י סוכה אסורין כל שצעה
מ"י סוכה אסור כל ז' ואס
התנה הכל לפי תנאו ומותר בנוי סוכה
ואסור בעלי הסוכה. ולריך טעם לחלק
ביניהם. ונ"ל דהנה קשה מה מהני תנאי
הא הטעם דאסור להשתמש משום ביזוי
מזוה ומאי מהני התנאי (ולריך טעם לחלק
ביניהם. ונ"ל דהנה קשה מאי מהני הא
אעפ"כ הוי ביזוי מזוה ומה יוסיף תת
כחה התנאי לבטל הביזוי מזוה). אך י"ל
דהנה בנר חנוכה אסור להשתמש לאורה
משום ביזוי מזוה ואס לריך להדליק נר
אחר של חנוכה ממנו מותר להדליק ממנו
ע"י קינסא אף דהוי ביזוי מזוה כיון
דמתחמה יוכל לעשות מזוה אחרת להדליק
נר אחרת לא הוי ביזוי מזוה. וא"כ כאן

כו'. להבין קושי הגמ' ולומר דהנה הראש הקשה אמאי לא הוי מ"מ באומר אלמנה נשאתך. וי"ל דהמשנה הוא אליבא דר"י דסבר כתובה בחוב אביו והודה לו בחוב עלמו דהוי כטעמו חסין והודה לו בשעורים וא"כ פ"י הגמ' אף לשמואל דא"ה בממון אחר הרוב הטעם כתבו משום דאין מוליין חזקת ממון עפ"י הרוב והקשה הגמ' על אותן המנה שהודה דלא הוי רק לאב"י כיון דהודה דחייב וא"כ ליכא חזקת ממון כאן וא"כ יהי' שפיר מ"מ ומייב ש"ד ולפי"ז לא קשה ק"י התוס' לרב וכו' ע"ש בש"ס וזו צביאור היטב (כת"י):

(שם דף י"ח) **בתוס'** ד"ה כגון שחב לאחרים וא"ת

וליהימני' במגו דאי בעי מחיל כמו שט"ת שמכרו וזכר ומחלו מחיל ואם נאמר דמכירת שטרות דרבנן אחי שפיר דמיל' דוקא במוכר שט"ת דהוי מדרבנן יכול למחול אבל בטעם בחבירו דחייב מדאורי' א"י למחול. וקשיא לן מדאמרין בגמ' הניל' (דף ס') קונמות מפיקע מידי שיעבוד. ומקשו התוס' הא כל אחד יפקיע שיעבודו מבע"מ בקונס. ומירצו דאלמיהו רבנן לשיעבודו דבע"מ. וק' לפ"ז ניהדר קושי' התוס' לדוכתי' דליהימני' במגו דאי בעי מחיל וא"ל כתי' ההי"ם דבנושה בחבירו הוי מדאורי' ואיל"מ דקשיא וליהימני' במגו דיאמר קונס דתו לא הוי רק מדרבנן ושפיר מ"י מחיל. וז"ע:

אך בעיקר הדבר ק"ל טובא דמה טעם אלמיהו רבנן לשיעבודי' דבע"מ דבקונס לא יועיל וז"ל הטעם דהחוב הוא מדאורי' שחייב לשלם ולזאת אורו חיל לבע"מ דגם קונס לא יועיל להפקיעו א"כ קשה שפיר דיכול להפקיעו מבע"מ דיאמר קונס ויחזור ויאמר קונס דשפיר נפקע השיעבוד מה"ט רק דאלמיהו מדרבנן לשיעבודי' ושפיר לא הוי רק מדרבנן ובדבר דרבנן שפיר מועיל הקונס דהיי' אמרינן אלמיהו רבנן לשיעבודי' בחוב דאורי' אבל כשאומר קונס צפ"ס הראשון הוי כחוב מדרבנן מחמת אלמיהו ובאמירת

טבל דמהב"ע לא הוי דהא לא עשה עבירה כלל שהי' ע"י כפיי' וא"כ מהר"א לנאת ידי מזה. ועי' כתיב קרא דאינו יולא משום דאינו צ"ת חמץ רק משום צ"ת טבל (כ"כ בס' מ"ח). ובלומדי' בשיבת אדומ"ר הגה"ק מ' ואב נחום ז"ל אבד"ק זיילי' דליטא אמר לי בשם מחותנו הגה"ק אדומ"ר מהר"ם ז"ל מקאלק שתי' קושיא זו דהא טעמו של הרמב"ם ז"ל בהל' גירושין דמועיל כפיי' משום דהנפש חפץ בלחמת לקיים כד"ת רק החומר מעכב הלכך טפין שגם החומר יאמר רולה אחי ולא יעכב הרצון שצנפס הישראל'י. וזה דוקא בכפאו לאכול מזה כשרה. אבל במזה של טבל בזה גם הנפש אינו רולה משום איסור טבל ולכך אינו מועיל כפיי' עכ"ד"ק. וכקושי' היהודי הק' ז"ל הקשה גם זקני הגה"ק מו"ה זבי הירש ז"ל אבד"ק ברלין הובא בספרו זבי לזדיק פ' בא עיי"ש. ובספרי דגן שמים פסחים דל"ה. ע"כ (מוס"ב הגאבד"ק פלונסק ש"י):

כתובות (דף ט"ו).

בשם היהודי ז"ל מפרשיםאח תירוצ' על קושי' הראש' על המשנה שהא בעל מודה במקל'ת. וז"ל דהא הדין אם תבעו בחוב אביו והודה לו בחוב עלמו פטור כי הוא שלא ממין הטענה וכו' ג"כ שלא ממין הטענה הוא דכתובה הראשונה לאב ובתובת אלמנה לעלמה ולא הוי מודה במקל'ת. והקשה לי אחד דהא המשנה אחיא כ"ג כמו שאמר הגמ' ור"ג ס"ל דל"ז ממין הטענה. והשגתי לו שבאמת הגמ' אמר שהמשנה אחיא אפי' כ"ג שסובר שהיא נאמנת דאזיל בתר חזקת הגוף אבל רבי סתם המשנה אליבא דהלכתא דבעי ממין טענה רק שסובר ג"כ כ"ג דאזיל בתר חזקת הגוף (ס' גיח בליקוט'ים):

בריש פרק האשה שנתארמלה.

בגמ' וכיון דרוב נשים בהולות נישאות

מדרג' אפי' שיטל לאסור גם עליהם זה לא יעשה שה' מודר לכל העולם. והוכיחו מזה הפוסקים דבבותי לא שייך שדרג' דאליכ' למיל' להראש' לומר שלא יהי' מדיר לכל העולם הא יכול ללוות מכותי ושפיר יגבה הכותי מדרג' ולא יטל לאסור עליו. וי'ל דאין מזה ראי' דהא יכול עוד להפקיעו מנכסיו היכא דאית לי' נכסים למלוה ולא שייך דרג' ולהכי לא יתרג' בבותי אבל למי' הראש' יחא דגם באת לי' נכסי שפיר שייך דרג' לעולם דכשהלוה מישאל יאמר הבעית למלוה שלו גי' קונס ולא יכול לגבות ממנו כלל והוי' שפיר כמו לית לי' נכסים ויגבה מדרג' ודוק (כת"י) :

(שם דף ע' ע"ב) **בתוס'** ד"ה טפ"ד לא עביר שליח שליחותי' ואית' ויפקיר. ולכא' הוא פלא הלא מציאת אשה לבטלה וגי' היא ניהנית מצטלה. רק י'ל מדוע לא הקשו ה'בוס' מקודם למה הולך להעמיד פרנס הא אפשר בתקנה דיפקירו. אך באמת י'ל כג'ל דהזוכה מן ההפקר הוא כמציאה ואי' יחזור ויזכה ממנה אך בלאחר ל' יום שפיר קשה דהא מציאת אשה לבטלה הוא מטעם איבה ואי' אדרבא יחא לי' דלא יזכה במציאה דלא יטרך להוציאה כיון דליכא תקנה אחרת ולא שייך כאן איבה (כת"י) :

(שם דף ע"ה) **בתוס'** ד"ה נפלו לה משנתארסה ב"ש אומרים המסור. בירושלמי בעי מ"ט לא תני מקולי ב"ש ומתומרי ב"ה ואין לומר דלא תני אלא דבר שהוא קל מב' הדד'ים והכא חומר לב"ב. ואפשר לומר דאין חומר לב"ב דמדעתו מפקיר. והנה י'ל דבפ' הכותב (דף פ"ג ע"ב) בתוס' ד"ה רב אשי אמר בנכסיך למאי דלי'ל לרי'א יד בעל השטר על התחתונה תי' אמאי קתני שאם מכרה ונתנה קיים בדיעבד לבתחילה נמי תמסור עכ"ל :

ונראה דלא קשה מידי דהא הגמ' מקשה דלשון דו"ד הוא גרוע ולי'מ רק בכותב לה ועודה ארוסה כיון דעדיין לא זכה ומתנה

ובאמירת קונס השני נפקע שיעבודי' מכל וכל ודוק (כת"י) :

(שם דף ב"א) **בגמ'** לדברי רבי על כת"י הן מעדיין לדברי חכמים על מנה שבשטר הן מעדיין קשה להבין (הוי) [אין] (הוי) עמ"ש (הן) מעדיין עדים הלא הוי כמו הלוואה בעדים. ותי' דהדין הלוואה אחר הלוואה מאטרק והוא דתבעו ב' המנים וכמ"כ הכא דתבעו בשטר עם ב' עדים התחומים בו והוי חתימה אחר חתימה דמאטרק ליהוי שטר בעד אחד ועי' בע"פ מאטרק (כת"י) :

(שם דף ב"ו) **בסוגיא** דשמי' נשים שנשכרו ע"ש באריכות. עיין צר'ן קושייתו והובא בב"י באה"ע סי' ו' גם הרב בפנ"י הקשה קושי' זו באומרת טמאה וחברתי טהורה ועי' מהפך וחברתי משתרי' אפומא דידה מוכרה אני לומר דהיא בזה בפ"ע ומעידה בתחלה והוי' כמו ב' עדים וקשה הסיפא בזה אומרת חברתי טמאה אי' הא הוי' כמו ב' עדים בזה אומרת תחלה והבין האריך שמה לתרג' ולספור. אולם בדעתי לתרג' כי לאשר דברה והיא עומדת לדבר עלי' ולחברתה ומפי חברתה מיד לא שמענו מוכרה אני לומר דחברתה אינה בכאן. וכבר הקדים וקדמוני אחד בספרו. וקשה הא אין מקבלין עדות שלא בפני בע"ד אף באיסורא אפס לזכות מקבלין ומיירי הרישא והסיפא בזה ועי' בב"א אולם מה שאומרים לחוב לזה אין מקבלין ואולם לזכות מקבלין והוי' תמיד האי דאומר טהור קודם והוי' כב' עדים אף לשיבא אחי' עדים ויעיד בפניו ולפ"ז יתורץ קו' וחומרת הפוסקים אשר החליטו לדין זה זה בכה וזה בכה. עי' לפוס' ריהטא לדין בדין זה כב' שצילין בזה יודע לנו בשאלת הראשון שהשני גי' עיין בתובות (דף כ"ז) בתוס' (כת"י) :

(שם דף ג"ט) **בתוס'** ד"ה קונמות ואית' כל אחד

יפקיע מצע"ה ע"י קונס. ותי' הראש' שיכולין הבע"ח ללוות מאחרים ויפרעו ממנו

ומתנה שלא יזכה וא"כ כיון דלזכיה ג"כ משנתארסה לכתחילה לא תמכור וא"כ יש לו זכות גם בעודה ארוסה שלא תמכר לכתחילה ולפ"ז למ' הלשון דו"ד דלענין זה הו' כמו נשואה ולהכי דוקא בדיעבד קיים ודו"ק. ולפ"ז קשיא דליתני' גבי קולי ז"ש דיש קולא לז"ש כגון דכתב לה דו"ד דלז"ש מהני לא זכה בעודה ארוסה ולזכיה לא מהני הסילוק לכתחילה כנ"ל וא"ל כתי' התוס' דהו' כמו מומר לבטל דמדעתו סילק עצמו דכתב דו"ד דהו' כמו מדעת מפקיר ודו"ק (כת"י).

(שם דף צ"ה) **האשה** יכולה לומר נ"ר עשיהי לבטלי לך בטל המתנה וכ' הפני' היכא דאינה טוענת הכי להו' מתנה קיימת. י"ל דכיון דהבדירה בידה לטעון כנ"ל לבטל המתנה כנ"ל וא"כ הגם דלא טוענת ק"ך עכ"פ הו' כמתנה עמירתה ולא הו' מתנה כלל ודו"ק (כת"י):

(שם דף צ"ז ע"ב) **בתניתין** מכרה כתובתה כו' גמרא מני ר"ש הוא כו' ורבנן סברי מקלף כסף ככל כסף דמקלף שיש לה עליהו הו' ככולה. ומקשה הפ"י מנ"ל הא דלמא המקלף שיש לה שגבתה הו' ככולה ע"ש. וי"ל הא קי"ל האחין שחלקו לקוחות הן (דאינן בחזרה). ולפ"ז היכי שהמלוה בשטר גובה מיתמי קודם שחלקו נמלא אח"כ מלוה ע"פ לא יכול לטרוף משום דמלוה ע"פ אינו טורף ממשעבדי ותיקף שגבה הבע"מ בשטר הו' אינהו לקוחות דאין ברירה. אך י"ל דבע"מ לית ל' אלא שיעבוד והאי מה שגבה הו' שלו ולית ל' בחאריס כלום ולא הו' יתמי בשביל גבויתן לקוחות דמה טעמא אחין שחלקו לקוחות משום דאין ברירה ויכול להיות מה שגבה זה הוא של חבירו. אבל דבע"מ האי שגבה הו' שלו עלי' אלא שיעבוד. ולפ"ז כאן באלמנה דפסקין נכסי בחזקה אלמנה קיימי א"כ תיקף שגבתה כתובתה הו' אינהו

לקוחות דאין ברירה. ולא דמי לבע"מ דאין לו אלא שיעבוד. אבל כאן הנכסים בחזקה ולכך אין לה מוזנות דקי"ל דמונח לא טריף ממשעבדי. וכיון שנטלה כתובתה הו' אינהו לקוחות ואינה יכולה לטרוף. אך אי אמרינן למפרע הוא גובה טעם זה אינו כיון שגבתה אמרינן למפרע הוא גובה. א"כ לא הו' לקוחות. אך י"ל דלא ניתנה כתובת לגבות מחיים. ולפ"ז מתורץ קושית הפ"י דשפיר אמרינן דמקלף כסף שיש לה עליהו הו' ככל כסף. ומה אמרת דנימא מקלף כסף שגבתה הו' ככל כסף זה אינו דשפיר אמרינן למפרע הוא גובה. דמ"ע לא אמרינן למפרע הוא גובה משום דלא ניתן כתובה לגבות מחיים שאכור להשבות עם השוה בלא כתובה הא קי"ל כשכתב לה כתובה אחרת ניתנה הראשונה לגבות מחיים אהאי מקלף שפיר אמרינן ניתנה לגבות מחיים משום דאמרינן מקלף הו' ככולה וא"כ אהאי מקלף שיש לה עליהם נמי אמרינן הו' ככולה והו' כאלו כתב לה כתובה אחרת ושפיר אמרינן למפרע הוא גובה נמלא שיש לה מוזנות שפיר ודוק היטב כי נכון הוא (כת"י):

מסכת קידושין (דף ר').

אמר רבא הילך מנה ע"מ שתחזירו לי בקידושין ובמכר לא קנה. ובתרומה ילא ידי חובתו. מאי קסבר אי קסבר מתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה אפי' כולו נמי ואי קסבר לא הו' מתנה אפי' תרומה נמי לא. ועוד הא רבא סובר שמה מתנה דאמר רבא הילך אחרג ע"מ שתחזירו לי החזירו קנה לא החזירו לא קנה ולא ילא. ומקשה התוס' אמאי לא ילא הא דעיקר תנאי כפול. ומקשה ב"ה המקנה אמאי לא הקשו התוס' מעיקרא אקידושין אמאי אינה מקודשת הא לא הו' תנאי כפול. וכ"ל לתרץ לפי מה דקי"ל דבאיסורא גרידא לא בעי לתנאי כפול רק באיסורא דאית ב' מתנות וכאן אלל קידושין לא הו' רק איסורא

דבקדושין איירי ובקדושין בשעת מעשה
בעינן עדות ומתחילה פסול הוי ודוק היטב
(כת"י):

(שם דף מ"ג ע"ב) **חסר** ד"ה מוז
הסוגיא]
במגו דפרענוס ושפיר יהי להם ב' טענות
ויוכל להיות עדים וז"ל כיון שעדיין בסברא
זו שאינם עדים אם יאמרו פרענו לריבין.
שבוטה נגד המלוה:

ולפי מתורן הקושא דילמא סבר רב
לליב והוי נוגעים. ז"ל דבשלמא
הניל בב' עדים שלוחים ושפיר הוי נוגעים.
אבל לרש"י מיירי בשליח וע"ז איש דאינו
נוגע אף דלליב דהא יכול לומר אהדרינהו
במגו דפרענוס וא"ל דפרענוס לריב שבוטה
נגד המלוה ז"ל דהא יש לשליח ג"כ ע"ז
שפטרו אזי המלוה לריב שבוטה בטענת
להד"מ וא"כ אם יטעון סמראי הוי משואיל"מ
וא"כ מוכרח לטעון להד"מ והוי נוגע לגבות
חובו וא"ל שבוטה להשליח וא"כ שפיר נאמן
השליח בטענת אהדרינהו במגו דפרענוס
והוי שפיר עד ולכך מלייר רש"י בממונן
שליח וע"ז אבל בקידושין לא לריב לכ"ז
דגם בב' שלוחין נאמנים הם הגם דלריב
לפ"ב דהא יש להם מיגו כג"ל וכאן לא צ"י
שבוטה כדלעיל דהא אשה פסולה לעדות
ושפיר אינם נוגעין בעדותן כלל ויפה דבר
וכיון רש"י ז"ל (כת"י):

(שם דף ס"ח) **כי** תהיינה לאיש שתי
נשים האחת אהובה
ואחת שנואה מכאן דקדושין תופסין בחייבי
לאווין דכתיב לשון הוי' בשנואה לפני המקום
ולר"ע דאמר אין קדושין תופסין בח"ל
מוקי הגמ' באלמנה לכה"ג או בצעילה
לכ"ג. מכאן קשה על הרמב"ם ז"ל דפסק
בפי"ז מה"ל איב דכה"ג אינו נושא שתי
נשים כאחת שנאמר אשה אחת ולא שתי
וא"כ יפלא בעיני כל הרואים לוקי הכא
אפי' בצבולה ושנואה היא בנשואי' משום
שתי נשים שאסור לישא ואפי' קידושין
תופסין בה. וגרסה דלק"מ דהא זה השנית
שנואה הוי אינם מסורין לביאה ולא תפסי

בה

איסורא גרידא דהא מעות הקידושין לריבה
להחזיר אף דהתנאי בטל כדאיתא ברין
בקידושין דאפי' היכא שהתנאי בטל מי"מ
לריב לקיים התנאי מן הדין רק שהמעשה
קיים אף שלא קיים התנאי. וז"ל כאן
לריבה להחזיר הקידושין אף דהתנאי בטל
וליכא רק איסורא גרידא וזוהי לא בעינן
תנאי כפול ודוק. (כת"י):

(שם דף מ"ג) **אתמר** רב אמר שליח
נעשה עד כו'
פרש"י צין לקידושין ובין ששלח ממון לבע"ח
מנטרף שליח עם עד להיות שנים או אם הם
שניהם שלוחים ביחד מעידים. וי"ל מאי
נריך רש"י לפרש שיש עד עם השליח ה"ל
לפרש שהשליח נעשה עד לענין שבוטה
שהתובע לריב ליטען להכחיש את העד
וא"ת הא קי"ל כל הנשבעין שבתורה נשבעין
ולא משלמין וזה יהי' נשבע ונטול מי"מ יכול
המלוה את המעות מן הלזה ואח"כ ישבע
שבוטה דאורייתא ויהא פטור להחזיר ושפיר
יהי' נשבע ונפטר. ונ"ל שרש"י לא יכול
לפרש כן דא"כ איך יהי' עד הא הוא נוגע
בעדות דאם יאמר שנתן המעות למלוה
לריב ליטען לכך לריב רש"י לפרש שאחד
שליח ואחד עד נמא' שהעד המסייעו פטרו
משבוטה. אך קשה למה ל"י לפרש שניהם
שלוחים. אך י"ל מה שפירש שניהם שלוחים
קאי אקידושי שטר. ומה שפירש שהאחד
שליח והאחד עד קאי אקידושי כסף וממון.
אך קשה מכ"ל דאיירי בקידושין דילמא לא
איירי אלא בממון לחודי'. וי"ל דע"כ איירי
בקידושין דא"כ לפלוגי איפכא דרב סבר
שליח הוי כבע"ד ודבי ר' שילא סברי אלומי
קא מאלימנא דפסקינן בח"מ תחילתו בפסול
וסופו בכשרות פסול להעיד. וא"כ אז לאחר
התקנה הוי עד הנריך שבוטה ואף דלאחר
השבוטה אינו נוגע בעדות הוי תחלתו
בפסול וסופו בכשרות דפסול. אך דהש"ך
פסק היכא דהוי בע"ד מתחילה לא הוי שם
דפסול מתחילה וא"כ דשליח הוי כבע"ד לא
הוי תחילתו בפסול וסופו בכשרות כסדרת
הש"ך הניל וא"כ אפלוגי איפכא אלא ודאי

אמר מר זוטרא ברי' דרב נחמן לא אמרן
אלא מיתמי אבל מיני' דיד' בבינונית
כו'. ופריך אביי ת"ש הניזקין שמין לן
בעדים ובע"מ בבינונית וכחובת אשה
בזיבורית כו' וע"כ מיני' דיד' ומשי
אביי כגון שנעשה ערב כו' ופריך הגמ'
הניחא כו' אללא למיד' חי חית ליי
משמעבד ואי לית ליי לא משמעבד מאי
איכא למימר. ופירש"י דהא ודאי לית
ליי נכסים לאותו הבן דאי הוי ליי נכסי
לאותו הבן לא היו נפרעין מהערב כו'
ע"ש היטב. ותמי' גדולה דקארי לה
מה קארי לה הא ע"כ הוי ידעין מתירוק
הגמ' דהוי ליי ואשתדק דאם לא כן האריך
נוכל להבין הס'ד בעלמא דלא משמעבד
רק באין לו למ"כ משמעבד :

ונראה לתרץ דאמרינן לקמן (דף כ')
בעי רב אחדבוי בר אחי יתומים
שאמרו קטנים. תקנתא הוא דעבד רבין
גבי יתמי כו' לגדולים לא עבד. או
דילמא משום דלא חסיק ארעתי' דמלוה
דמית ליה וגפלה נכסי קמי יתמי כו'.
ופשיט הגמ' מאביי קשישא דתני בין
גדולים ובין קטנים. ודמי הגמ' דלמא
לענין שבועה כו' והלכתא כו'. ומקשה
התוס' וא"ת לשבועה היכי משכחת לה
לר"א דאמר אין חזקין לנכסי יתומים
אלא איכ' ריבית אוכלת בהן כו' עיי"ש
בגמרא ובתוס'. וקשה אמאי לא העמידו
התוס' קושיתם על דחיית הגמ' ד"ה
ודלמא לשבועה היכי משכחת לה בקטנים
ותפשטו שפיר בעיית הגמ'. וג"ל דעל
דחיית הגמ' לא קשה מידי דהגמ' מדמה
דחך דאביי קשישא לא מיירי רק לענין
שבועה. אבל לענין יזבורית רק מקטנים.
אבל מגדולים שפיר גובין מבינונית וא"כ שפיר
מלי מיירי לענין שבועה ולא תקשה הלא אין
נפרעין מקטנים אלא ריבית אוכלת בהן.
דכאן הוי כמו ריבית אוכלת דגינע להם
הפסד עד שיגדלו דאז יגבה מבינונית אבל
השתא דפסיק הלכתא בגדולים נמי אין
נפרעין

בה קידושין רק התוס' כתבו דלא אמרינן
דלא תפסי רק היכא דע"י הקידושין בא
האיכור צ"ה וכו' ודל"ה אסורה לו י"ל
דהנה הרמזים ס"ל דפלגש הוא צ"ה בלא
קידושין ולכך לא מלי מוקי הקרא בהכי
וה"ק (כת"י) :

מסכת גיטין (דף י"ז).

מפני מה הקטו זמן בגיטין ר"י אומר
משום דת אחותו. ופריך הגמ' ג'
גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר מה
הועילו חכמים בתקנתן. ופירש"י ג' בגיטין
פסולין וחד מינייהו שאין בו זמן וכו'
דבדיעבד שפיר דמי מה הועילו חכמים
בתקנתן. והק' המהר"ם ש"ק בלא מחמתין
דג"ג פסולין הוי מלי להקשות מאי הועילו
חז"ל דפסלו גט באין בו זמן אחתי יחפה
על בת אחותו ולא יכתוב בו זמן בגט ולא
נוכל להרגה כיון דעכ"פ מדאורייתא כשר
הגט. וג"ל דהנה התוס' הקשו ד"ה משום
בת אחותו מקשו איך יחפה לוקמי אחזקת
אשת איש. וג"ל לתרץ קושית התוס' דהנה
כתבו התוס' לקמן (דף ל"ג) ד"ה אפקעינהו
רבין לקידושין מיני' הקשה הר"ש אחתי
יחפה על ב"א כשיבואו עדים שזינתה ישלח
לה הגט ע"י השליח ויבטלנו שלא בפניו
ופקעו הקידושין ונמלאת פניו. ותי' הר"ם
אי ידעין שלכך נחכוון לא מפקעין מיני'
הקידושין דלתקנה עשו ולא לתקלה נמלא
לפ"ז מתוך קושית התוס' הנ"ל ה"ל יחפה
הא מוקמינן אחזקת אי' ד"ל דשפיר יכול
לחפות דיתן לה גט בלא זמן ע"י שליח
ויבטלו שלא בפניו וא"כ הוא ספק לפנינו
אם הגט הוא קודם זנות ואפקעינהו לקידושין
מינה ולא היתה אי' מעולם ואם הגט הוא
אחר הזנות ולא אפקעינהו רבין לקידושין
מינה דלתקלה לא עשו וא"כ לא תיקשי
דנוקמי' אחזקת אי' דהוא [מכאן ועד
סה"ד חסר וחבל על הדבדוק] (כת"י) :
(שם דף מ"ט ע"ב) **כתובת** אשה
בזיבורית

רק דאיכא למימר דסברת ר"ה הוא דבאמת איכא למימר נמי סברת ר"ח דהא הימני רק כיון דאית לי סברת דאם איתא כו' איכא מסברא הואת אכן סהדי דלפקדון יהבי' ניהלי' והוי לי' כתרי ותרי ומוקמינן לאשה בחזקת א"א. גם נוכל לומר דר"ח נמי ס"ל סברת ר"ה דאם איתא כו' ואפילו הכי לא הוי תרי ותרי כדאיתא בתוס' מהרי"ף היכא שבידו להוציא מחזקה אף שלא הוציא מחזקה לא הוי חזקה. וא"כ הי' כיון דאי בעי ה"י נתן לה מקודם ואילו נתן לה לא הוי אמרינן אוקי' לחזקה כדאיתא בתוס' כתובות (דף כ"ג) בזרק לה קידושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה לכתחילה לא תנשא. ולא אמרינן דמוקמינן אותה בחזקת פטוי' כיון שדואי זרק ע"ש. והי' אילו נתן לה ה"י מוציאה מחזקתה א"כ לית לה חזקה כלל ככ"ל ולכך השלים נאמן:

ולפי' מיושב קושית התוס' בד"ה
בעל נאמן דמה הועילו חכמים בתקנתם דיאמר השליח בפ"ג ובפ"ג אכתי דילמא אתי בעל ויאמר לפקדון נתתיו ע"ש. ולפי הנ"ל לא קשה דכל הטעם דבעל נאמן הוא משום תרי ותרי ומוקמינן האשה בחזקת א"א וזה דוקא היכא דאית לה עדיון חזקת א"א אף שהשליש יכול להוציאה מ"מ כיון דעכ"פ עכשיו לא הוציאה. אבל היכא שכבר נתן לה השליש הגט מודה ר"ה דלית לה חזקה כו' בשם התו'. וא"כ התם בתקנתא דפפ"ג ובפנ"ח שכבר נתן לה א"כ לא מהני ערעור דבעל דהא לית לה חזקת א"א עוד ככ"ל ודוק היטב (כתי'): :

מה' בבא מציעא (דף ג' ע"א).

בתוס' ד"ה מפני מה אמרה תורה וכו'
וא"ל דילפינן מע"א כו' דהא אינעריך במקום שהוא אינו טובע כלום ואינו יודע רק

יפרעין רק מציבורית הקשה התוס' שפיר. ולפי' מתוך קושיא הנ"ל דהנה ודאי סברא פשוטה דלדעת מ"ז דכתובה אשה מינ' ידי' צבינונית ומיתמי ציבורית שפיר הסברא נותנת דזה הוי רק צקנים. אבל מגדולים גובין מצינונית כמו מינ' ידי'. דגם אי אמרינן לפי סברת האיבעיא משום דלא אסיק אדעתא דמלוה דמית לזה כו'. ומשום הכי גם מגדולים אין גובין רק מציבורית זה דוקא בצע"ח. אבל בכתובה דעיקר הכתובה הוא רק לאחר מיתה דלא ניתנה כתובה לגבות מחיים בודאי אסיק אדעתא ולהכי גובין מצינונית בגדולים כמו מינ' ידי'. ולפי' מתוך שפיר דבשלמא לס"ד עצמו שפיר משכחת לה נ"מ דבאין לו משתעבד כגון דהוי יתומים קטנים ואין גובין מהם אלא"כ ריבית אוכלת בהן ולהכי גובין מהערב. אבל למ"ז אין יכולים לומר כן דלדידי' כתובה אשה מינ' ידי' צבינונית. וא"כ מיתומים גדולים ג"כ מצינונית כו' דהכא לא שייך סברת לא אסיק אדעתא משום דכאן לענין כתובה לא שייך זה ככ"ל וא"כ לא מלינן לתרץ דמייירי ציתומים קטנים ואין גובין מהם אלא"כ ריבית אוכלת בהן דכאן הוי כמו ריבית אוכלת דמיינייהו לא יגבה אלא מציבורית וכשיגדלו יגבה מהם צבינונית כו' ודוק היטב בזה כי בקיבור נמרון יכתב ובודאי יונעם לך. (כתי') :

שם (דף ס"ד) סוגיא דשליש.

אתמר בעל אומר לפקדון ושליש אומר לגירושין ר"ה אמר בעל נאמן ור"ח אמר שלש נאמן ר"ה אמר כו' דאם איתא לגירושין כו' רח"א שלש נאמן דהא הימני ע"ש היטב. ולכאורה קשה עי' ר"ה למה לי לטעם דאם איתא כו' כיון דלא ס"ל הימני א"כ ממילא הבעל נאמן ואין מוציאין אשה מחזקתה

מועיל חזקת ממון והראי' שמחויב ואם
 אינו מועיל לו חזקת ממון אמרי' דברי
 עדיף ומה תאמר שישבע שאינו יודע
 הא מהימנין לי' שאינו יודע רק דברי
 עדיף. וזה דוקא אם הדין דכופר הכל
 פטור אבל אי אמרינן דכופר הכל מחויב
 לישבע אז יכול להיות שהתורה חיבה
 לישבע כשאומר חמשין לא ידענא ואין
 להקשות דלמה ישבע הא יש לו מיגו דאי
 בעי אמר אינו יודע על כולו דהא אי
 הוה אמר אינו יודע על כולו ג"כ לריך
 לישבע כיון דהדין דכופר הכל מחויב
 לישבע ע"כ שמעתי. ולא הוי פטור
 משבועה מטעם שהוא כמשיב אבידה
 דהא לפי שיטת התוס' קאמרי' והתוס'
 ס"ל דחשוד אמונא לא חשוד אשבעתא
 וא"כ לא הוי משיב אבידה משום דאיערומי
 קמערס כמ"ס בגמ' (דף ח' ע"א).
 ולפ"ז אי כופר הכל מחויב לישבע יכול
 להיות דגבי חמשין ידענא וחמשין לי'
 הדין דלריך לישבע שאינו יודע ולא
 משלם :

וּלְפִי מיושב קושיא הג"ל דמאי אמרת
 דהנחבע ישלם להתובע ויחזור
 ויתבע ממנו דהא הסתא קאמינא דכופר הכל
 מחויב לישבע וממילא גבי חמשין ידענא
 וחליי' ג"כ הדין דישבע שאינו יודע. וממילא
 הבא בלא ישלם ויחזור ויתבע ממנו יהי'
 מחויב לישבע שאינו יודע כמו גבי חמשין
 ידענא וחמליי' ויהא פטור משבועה מחמת
 שיש לו עד המסייע ולפי שיטת רש"י שסובר
 דחשוד אמונא חשוד נמי אשבעתא בלא"ה
 לא קשה קושיא הג"ל מנא ידעינן דחיי'
 מחשואילימ' דרש"י אויל לשיטתו דב"מ (דף
 ל"ה) שסובר דאינו יודע לאו כפירה הוא.
 ימקשה מהרש"א על פירש"י מהיכן באה
 כ"י שבועה כיון דאינו יודע לאו כפירה הוא
 ויתירך דה"ק קרא כי הוא זה דהיינו מודה
 במקלת ישבע בין כופר בין באינו כופר
 על השאר ושאל"מ וכונתו כיון דהוא מודה
 במקלת ואמרה תורה שצריך לישבע כדי
 שיתברר הדבר אם האמת כדבריו ובשלמא
 להתוס' :

רק העד יודע. הקשה הגאון ר' משולם
 איגרא ז"ל דאי כופר הכל יהא חייב
 לישבע מה יועיל העד הא יכול לומר
 הנחבע אינו רוצה לישבע רק אשלם
 ואח"כ יתבע להתובע איני שלמתי לך
 בחנם כי אינו מגיע לך כלל ממני
 והתובע ישיב לו איני יודע ויהא הדין
 מתוך שאינו יכול לישבע משלם דהא שאם
 הדין דכופר הכל מחויב לישבע ממילא
 אם טען אינו יודע אמרינן מחשואילימ'
 כמו בחמשין ידענא וחמשין לא ידענא
 והעד המסייע לו להתובע אינו יכול
 לפטור אותו רק משבועה אבל לא מן
 ממון. ויתירך היהודי ז"ל מפרשיסחא
 דלכאורה קשה על מה דאמרינן בשבועות
 שבועת ד' תהי' בין שניהם ולא בין
 הורשים כו' אלא לאו דא"ל מנה לאבא
 ביד אביך ואמר לי' חמשין ידענא וחמשין
 לא ידענא אי"א בשלמא אביו כה"ג
 מחייב אילטרין קרא למפטר גבי יורשין.
 וקשה מנא ידעינן דאביו כה"ג מחייב
 ממון דילמא לא מחייב אלא לישבע שאינו
 יודע והיורשין פטורין משבועה דלא הוי
 להו למידע. וי"ל דמוכרח לומר דהתורה
 חיבה לשלם כשטוען אינו יודע על
 חמשין השני' דאי לאו הכי רק שהתורה
 חייבו לישבע כשאינו יודע על החמשים
 השני' קשה למה ישבע שאינו יודע הא
 יש לו מיגו דאי הוה בעי אמר אינו
 יודע על כולו דאינו יודע אינו העזה
 דדוקא כשטוען ברי וכופר הכל הוא
 דהוי העזה אבל כאן בלא"ה אמר על
 חמשין אינו יודע ע"כ יש לו מיגו טוב
 דאי בעי אמר אינו יודע כולו. אלא
 דודאי דהתורה חיבה לשלם כשאומר
 חמשין ידענא וחמשין לא ידענא והטעם
 כיון דמודה בחמשין נחייב לישבע וכל
 זמן שאינו נשבע מחויב לשלם משום
 דברי ושמא ברי עדיף. דהא הטעם לר'
 יוחנן דלא אמרינן ברי עדיף כשאומר
 אינו יודע על כולו משום דיש לו חזקת
 ממון אבל כאן כל זמן שאינו נשבע אינו

לאחרים מוחלים להלוה ואינו חב לאחרים שהצ"ד יכולים לטעון להתופס שמה הצע"ח שלך ג"כ מוחל. אבל בעשאו שליח התופס יכול לטעון להצ"ד שמה הצע"ח האחרים מוחלים ללוה ואין יכולים לטעון שמה המלוה שלך ג"כ מוחל דהא עשאו שליח לתפוס. אבל בכתובות גבי יומר בר חשו דפגעו ב' ר"פ ור"ה בדר"י ואמרו לו אתה תופס לצע"ח במקום שחב לאחרים כיון שמגיע לנו ג"כ והם בעצמם היו המלוים הלכך אפי' עשאו שליח לא מהני. דהא לא יכול התופס לטעון שמה הצע"ח האחרים מוחלים. ז"ל דהא הם בעצמם תבעו א"ע ולא רלו למחול ודו"ק (שם בלקוטים): ר"פ המפקיד. **אמר** רחצ"ה אמר"י לא שילם שילם ממש

אלא כיון שאמר הריני משלם. ושם אמר ר"ה משביעין אותו שבועה שאינו ברשותו וכו'. והנה דעת הרא"ש בפסקיו דר"ה קאי על רחצ"ה דבהריני משלם אם לא נשבע שאינו ברשותו ל"ק הכפל דחיישין שמה עיניו נתן בה אבל אם שילם ממש קונה הכפל אף שלא נשבע שא"צ. והפוסקים נלחו למולא טעם וחילוק בזה. והר"ם בזה דלכאורה קשה דאם חיישין שמה עיניו נתן בה א"כ לא נגנז וא"י כפל איכא ואם לאחר דנגנז א"כ לא שייך שמה עיניו נתן כיון דבאמת נגנז. וא"כ כיון דעיניו נתן בה מתחילה נחייב אח"כ בכל אחריות ונעשה כל הנאה שלו ואין קי"ל לקמן גבי שאל דכיון דכל הנאה שלו ל"מ הריני נושלים לענין הכפל רק בשילם ממש משום דהיכא דכל הנאה שלו בדיבורא לא מקני ל"י כפילא וא"כ שפיר קאמר הרא"ש דבשילם קונה הכפל אף שלא נשבע שא"צ דממ"כ אם לא נגנז הרי ליכא כפל ואם נגנז אף שנגנז אחר שנתן עיניו מ"מ קנה הכפל כיון ששילם אבל בהריני משלם כה"ג ל"ק הכפל דהיכי דכל הנאה שלו בדיבור לא מקני ל"י כפילא. ועד"ז ישבתי מה שיש לדקדק בש"ס דמצעי שלמו בנים מאי מי מצי אמר להו כי אקנאי כפילא לאזכרון דעבד

ל

להתפוס' שכצרי דשאנו יודע כפירה הוא יכול להיות שישבע שאינו יודע וזה יהי' הציור אבל לשיטת רש"י שסובר שאינו יודע לאו כפירה מה יהא הציור שישבע שאינו יודע ומתוך שא"י לברר השבועה ישלם וזה דוקא גבי חמשין ידענא וחל"י שאינו יכול לברר ע"י שבועה אבל הכא דהתובע יש לו עד המסייע ועד המסייע פוטרי משבועה ויהי' זה הציור (ס' נ"ח בלקוטים):

(שם דף י') **בתום** ד"ה תופס לצע"ח במקום שחב לאחרים

לא קנה. מה שפירש"י דלא עשאו שליח אינו נראה דבפ' הכותב (דף פ"ד) משמע אפי' עשאו שליח ג"כ ל"ק עכ"ל. שמעתי בשם היהודי ז"ל מפרשיםאח דלכאורה קשה דהאיך התופס לצע"ח במקום שאינו חב לאחרים קנה הא קי"ל דהפורע חוב של חבירו שלא מדעתו ותבע ללוה שיחזור לו שפטור הלוה לשלם לו משום דיכול לטעון להפורע למה שלמת בעדי דילמא מפייסגא למלוה והוא מחיל ל'. וה"נ יטעון הלוה להתופס דילמא מפייסגא להמלוה ומחיל ל'. רק דיש לחלק דתם גבי פורע חובו של חבירו הלוה מוחזק הלכך לא מצי הפורע להוציא מן הלוה ככ"ל. אבל הכא דהלוה רוצה להוציא מיד התופס מספק שמה ימחול לו המלוה ומספיקא לא מפיקין ממונא. אבל קשה האיך אמרינן דהתופס לצע"ח במקום שחב לאחרים לא קנה הא יכול התופס לטעון להצ"ד שמה הצע"ח האחרים יהיו מוחלים להלוה ואינו חב לאחרים והיו מוחלים להלוה ויהיו מוחלים להלוה רק יש לומר דהצ"ד טוענים להתופס דילמא הצע"ח שאתה תופס בעצורו ג"כ מוחל להלוה. ואין לחלק מנעם שהתופס מוחזק אף התפיסה אינה כלום אם הוא חב לאחרים רק שטוען שמה הצע"ח האחרים יהיו מוחלים להלוה וכמו"כ יש ספק שמה הצע"ח שאתה תופס בשבילו ג"כ מוחל להלוה. וזה מחלק רש"י דוקא בלא עשאו שליח הוא דלא קנה משום שחב לאחרים ולא יכול לטעון התופס להצ"ד שמה הצע"ח

לִי נִיחַ נֶפֶשׁ וכו'. ואמאי נקט בהאיבעי' בשלמו בנים אמאי לא נקט אמרו בנים הרי אנו משלמים. ונקדים ליישב קושיא הש"ך בחי' ס' קד"ה על שיטת הפוסקים דבזבירים היכי שיש לו עדים שנאנסו ואפ"ה רוצה לשלם לו ומשלם לו וממלא הגנב לא קנה הכפל משום דהמפקיד לא חסיק אדעתא' שאף שיהי' לו עדים שנאנסו ואפ"ה ישלם לו והוי מירי דלא שכיח ולא הקנה לו כה"ג הכפל רק שמקנה לו עתה הכפל וזה אינו מוטיל. והקשה הש"ך דא"כ מאי קמבעי להו בש"ס בשלמו בנים הא הירשין פטורין ולא שכיח ג"כ שישלמו וא"כ ודאי דלא הקנה להם הנפקד הכפל. אמנם יש ליישב דהא קי"ל כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד ואם הוא נתן הפקדון לאחד מבניו לא הוי פושע ואם פשעו הם חייבים מדינא וא"כ שכיח דחייבים. אמנם לפ"ז יקשה מאי קמבעי ל"י הא בזירשין הויין כמו הנפקד עלומו כיון דעל דעתם מפקיד והם חייבים לשלם. אך דלק"מ דלקמן בש"ס גבי האי דאפקיד זוזי גבי חזרי' אשלמינה לאימי' אותבינהו בקרטלותא ואיגנב דהוא פטור וגם האם פטורה דהוא פטור דכל המפקיד ע"ד ב"ב הוא מפקיד והיא פטורה משום דלא אמר לה דלא יד"י הוא וסברה שהוא שלו וא"כ ה"ג בע"כ מבעי להו כה"ג שלא הודיע לבניו שהוא של המפקיד וא"כ הם פטורין. אמנם אם סברו שהוא שלהם א"כ הוי כל הנאה שלהם ולקח מבעי להו דוקא בשלמו בנים אבל אם אמרו הריני משלמים פשיטא להו דלא קני הכפל דהיכא דכל הנאה שלהם בדיבורא ל"מ להו כפילא. ודוק כי הדברים ברורים למצין (לקוטים מהרש"ק היהודי זלל"ה שבסוף הס' נר ישראל מהמגיד הק' מקאיינין זלל"ה):

ושם) אמר הריני משלם ומת מהו

וכי' והקשו התוס' שם דהא קי"ל אין אדם מוריש קנס לבניו וא"כ מאי קמבעי להו דפשיטא דלא קני הכפל. ואמרת' ביישוב דבריהם דהנה המהרש"א

הקשה דלמא הא גופא קמבעי ל' להש"ס אם אינו מקנה הכפל לבניו ושייך להמפקיד או דגם לבנים הקנה הכפל וא"כ כיון דא"א מוריש ק"ל נשאר הכפל להגנב. ותיזן דהא דאמדין דעתו של מפקיד שהקנה הכפל להנפקד ע"ד שיזכה בו איהו אבל אם ימות הנפקד וגם בניו לא יזכו בו משום דא"א מוריש ק"ל ויזכה בו הגנב על אופן זה בודאי לא הקנה לו וא"כ ליכא למבעי כה"ג ובדואי דהאיבעי' הוי אם שייך למפקיד או לבניו [של] הנפקד וא"כ הקשו התו' שפיר ע"ש במוהר"ש. והנה במס' כתובות גבי מי שהי' נשוי ב' נשים וכתבה הראשונה ללווקה דו"ד אין לי על שדה זו וכו' השני' גובה מן הלווקה והראשונה מן השני' והלווקה מהראשונה וחזרת חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם. א"כ ה"ג המפקיד יתפוס מהגנב ובני הנפקד מהמפקיד והגנב מהם וחזר חלילה. אמנם לכאורה יש לחלק הענינים דהכא מלי אמר המפקיד לבני הנפקד כי תפסיתו ממני הגנב יתפוס מכס כיון דכלא תפסתם אין להם שום זכות בהכפל אבל התם לא מלי הלווקה לומר להשני' הראשונה תופסת ממך וא"כ ל"ל מידי דהא יכולה לומר הלא יש לי זכות בשדה זו גם בלעדי קנייתך כי מביע לי כתובתי אבל שם מבלי תפסתם אין להם שום זכות וחייב משום דא"א מק"ל. אמנם באמת מ"ט אמרינן א"א מק"ל משום דהוי ממון דפטור בהודאה ואנן קי"ל דהיכי דתפס ביד א"ל להחזיר אף אם מודה וא"כ תו לא מלי המפקיד למימר להו כי תפסיתו ממני הגנב יתפוס מכס משום דא"א מק"ל דהא כיון דתפס כבר שוב ל"מ הודאה ול"ש לומר א"א מק"ל ודו"ק (ס' נר ישראל הג"ל):

הרמב"ם והראב"ד מחולקים אם תובע אותו דבר ששייך בו נאנסו

ודבר שלא שייך בו נאנסו אי הוי כחייט' ושעורים. ולהרמב"ם הוי כמין אחד. ואמרת' להוכיח מסוגיא סלע הלויתני עליו שנים ה"י שזה וזהל אומר סלע ה"י שזה פטור. אבל אם אומר המלוה חמשה דינרין ה"י שזה

שזה חייב ליטבע. והנה קשה להימני' במגו דאי' כופר הכל והא' דכל מודה במקל' לא מהימן במגו משום דאין אדם מעיז פלוי בפני בע"ח אבל כאן ל"ש זאת. ולכאורה היו יכולין לומר דבאמת כה"ג דל"ש א"א מעיז כופר הכל נמי חייב וכשיטת רש"י ב"ק (דק"ז). אמנם לפ"ז קשה על הר"ש אלא פטור המלוה כשאמר סלע ה"י שזה. וע"כ אמרתי ליישב דבאמת בלא"ה קשה להימני' למלוה במגו דנאנסו [וא"ל] דנאנסו נמי נריך ליטבע הא לרמב"ח דל"ש שבועה כי אם בכפירה והודאה ונאנסו וא"כ שפיר איכא מגו שיטעון על האי דכפירה נאנסו ולא יהי' רק הודאה ונאנסו ולא יטבע. אמנם דאם אהה בא לפוטרו מטעם מגו זו הא גם להלוה יש מגו לחייבו ליטבע שיתבע אותו יותר ואם יודה הרי ישלם לו ואם יכפור יטבע משום שיהי' הודאה וכפירה ונאנסו וע"כ לא אמרינן בזה מגו לפטור המלוה משבועה. ולפ"ז לק"מ מה שהקשתי דא"כ ברישא בכופר הכל יטבע ג"כ המלוה משום דלא שייך א"א מעיז ז"א דהא לרמב"ח קיימין דל"ש שבועה רק בכפירה והודאה ונאנסו ולריך לומר דהא דלא נאמן לומר חמשה ה"י שזה במגו דכופר הכל משום דמממון לממון לא אמרי' מגו (והמשכיל יבין לחלק הענינים בין נ"ד לכל מודה במקל'). אך הקושיא במקומה עומדת דלהימני' במגו דנאנסו ולא יטעך ליטבע בלא כפירה ואי' דיש להלוה ג"כ מגו לחייבו שבועה שיתבע אצלו יותר וכנ"ל הא גם על המותר יכול המלוה לומר נאנסו. וע"כ ל"ל שיש לו להלוה מגו ושיטבע אותו דבר דל"ש בו נאנסו. וא"כ להראב"ד הוי כחטים ושעורים והודה לו באחד מהם דפטור (היינו לחד מ"ד במס' שבועות) וגסתיי' שיטת הרמב"ם דלא הוי כה"ג חטים ושעורים ודו"ק (ס' נר ישראל ה"ל):

אך דמהיכי למד זאת הרמב"ם דחזרה הבהמה למפקד ובש"ס דילן לא מיירו מזה כלל. ואמרתי להוכיח שיטת הרמב"ם מסוגיא דידן דהנה בסוגיא אמר רחב"א ארי' לא שילם שילם ממס' אלא כיון שאמר הריני משלם כו'. אמר ר' פפא ש"ה שאמר פשעתי מקני' לי' כפילא מגו דאי' [בעי] פטור נפשי' בגגה. ולכאורה מה שייכות הא דר"פ להא דרחב"א בלא רחב"א שייך הא דינא דר"פ כיון שאמר פשעתי ומשלם קונה הכפל וגם ל"ל לר"פ לומר מטעם מגו דא"כ פטור נפשי' הא כיון שהודה שפשע ומשלם קונה הכפל. ואמרתי ליישב דהנה לעיל בסוגיא בשילם פריך הש"ס והא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ומשני נעשה כאומר וכו' ומרנה ותשלמיני הרי פרתו קמיו' לך מעבדיו אבל בהריני משלם לא נריבא

וגי'ותי' וולדותי'. ויש לרקק בדבריו דנקט בהריני משלם לענין חזרת הבהמה לנפקד הרי אף בשילם הדין כן. ואמרתי ליישב דהרמב"ם נקט בכאן הריני משלם דבשילם לא הוה מני' למימר הכי. אבל אחרי דנקט בהריני נוכלם חזרה הבהמה לנפקד ממילא גם בשילם הדין כן דלקמן פרק א"כ (דף ס"ד) איתא מכר לו בית ואמר לו המוכר לכשיהי' לי מעות תחזור לי אסור הלוקח בפירות משום דהוי רבית (דלילמא יהי' לו מעות ויחזור הבית לבעלים הראשונים וא"כ שטר מעותיו הוא נוטל וא"כ אם נאמר דבשילם ואח"כ נמלא הגגב חזרה הבהמה למפקד וא"כ אסור השומר בכפל דהוי שטר מעותיו וא"כ ליכא למימר חזרה הבהמה למפקד) אמנם התוס' כתבו (כלל גדול לענין חזר דלא קיימא לאגרא וגבא דלעל"מ) דהיכי דבלא הלוואה נמי ה"י משאילו לא הוי רבית ע"ש בתוס' וא"כ כיון דגם אם לא שילם קונה ג"כ הכפל ואף שלא הוציא עוד מעותיו להמפקד ושבו שפיר מיין למימר דהבהמה עלמה תוזרת למפקד (ולא הוי הכפל רבית וא"כ ממילא אף בשילם הדין כן כיון דבלא שילם נמי ה"י הכפל שלו והבן):

הרמב"ם פסק המפקד אלל חבירו בהמה או כלים אמר הריני משלם ואיני נטבע נמלא הגגב משלם הכפל לשומר חזרה הבהמה חזרה לנפקד היא

שהקנה לו הכפל וא"כ הוי כמו חבצו חטים והודה לו בשעורים (וא"כ שפיר קאמר ר"פ משום מנו דא"כ פטור נפשי' ולכך נאמן לומר שפסע) אבל אם נאמר דבהריני משלם מקנה ג"כ גוף הפרה להנפקד וא"כ כיון דהוא הוא בעל הפקדון הוי הכפל שלו מחמת עצמו ולא מחמת המפקיד וא"כ צ"ן שפסע וצ"ן שלא פסע אלא נגנב הוי הכפל של השומר ולא הוי טענו חטים והודה לו בשעורים (וא"כ ל"ל לר"פ לומר דנאמן מטעם מנו ע"כ מוכרת דבהריני משלם חזרה הפרה לבעלים ושוב אם אמר שפסע ולית ל"י מנו א"כ אמרינן שלא פסע אלא נגנב והוי כט"ס והודה לו בשעורים דפטור דוק היטב) (ס' נר ישראל):

(שם דף צ"א ע"א) **תנו** רבנן החוסס את הפרה ודש בה לוקה ומשלם כו' ופר"ך הגמ' הא ח"ן לוקה ומשלם אמר אב"י הא מני ר' מאיר הוא דאמר לוקה ומשלם ע"כ הגמ'. ומקשה התוס' ד"ה הא מני. הא ר"מ לא ס"ל לוקה ומשלם אלא גבי קנס. אבל כאן מומן הוא וגם ר"מ מודה דאינו לוקה ומשלם עיי"ש היטב בגמ' ובתוס'. ונראה ליישב דהא יש על החוסס שני מיני חיובים על חסימתו. אחד דהוי כאלו התנה בעל הפרה עם בעל החוסס שיתן לו שכר וגם יאכל פרתו בשעת דישתה ועתה כשחסמה חייב לשלם לו דמי שווי אכילתה בשעת דישתה דהא כן התנה עמו כנ"ל. החיוב השני אשר מחויב בעל החוסס לשלם לבעל הפרה מדין דינא דגרמי דהא הפסידו יכולת אכילתה בשעת דישתה. אך מה צ"ע לבעל הפרה סוף סוף פטור החוסס דאינו לוקה ומשלם ושפיר פריך הגמ'. ועי' משני שפיר אב"י דר"מ הוא דס"ל צקנס לוקה ומשלם וניהו דפטור בעל החוסס מחיוב ראשון דהוי כאלו התנה משום דממונא הוא ואינו לוקה ומשלם מ"מ שפיר נתייב מכת דינא דגרמי

דהא

צריכנא להמתרין דלעיל דבלא"ה ניחא כיון שאמר הריני משלם ונתחייב ליתן לו המעות וא"כ כמלא הגנב וחזרה הפרה להמפקיד וקונה השומר מעותיו בחזרה והמעות הוה בא לעולם ומתוך שקנה המעות שבה לעולם קונה נמי הכפל דקיי"מל דהיי' דאיתא ביד"י אפי' מקצת לא הוה דשלכ"ל וקונה הכל והו' לא צריכנא לומר דמקנה לו גוף הפרה (וזה מוכיח מדברי ר"פ שאמר ש"ח שאמר פשעתי מקני ל"י כפילא משום מנו דא"כ פטור נפשי' בגנבה וסמך עצמו על מימרא דרחב"א ע"כ משום דסובר באמת דהריני משלם חזרה הפרה להמפקיד והמעות קונה הנפקד בחזרה וכמ"ס) דהנה הש"מ הקשה לעיל על קושית הש"ס והא הוי דשלכ"ל הא לר"ש דסובר קדשים שחייב באחריותן כממון דמי וה"ל בעלים א"כ כל שומר הוי כמו בעלים דחייב באחריות והוה גורם לממון ותיכף דלא אמרינן דאחריות הוי כממון ממש רק היכי דכל אחריות עליו אבל בשומר אם נאנסו פטור ולא הוי כממון. ולפ"ז קשה היבא שאמר השומר פשעתי חייב אפי' נאנסו (היינו למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב בכל גוונא) וא"כ הוי בעלים ואמאי נריך ר"פ לומר מטעם מנו. אמנם י"ל דלא מהימן וכמ"ס הירושלמי באמת דביש עדים שפסע קונה הכפל אבל בלא עדים לא מהימן:

ורבאורה קשה דאמאי אינו נאמן

דממ"נ אם פסע הרי הוי כבעלים וקונה הכפל ואם לא פסע אלא נגנב א"כ מקנה לו הכפל כיון שאומר שפסע והוי כאומר הריני משלם (וא"כ גם לר"פ קשה ל"ל למימר מטעם מנו דא"כ פטור נפשי') אמנם דקיי"מל דמי שתבע לחזירו הלוואת עצמו והודה לו הלוואת אחרים אלא שהקנה לו המלוה לזה שתבע הוי ל"י טענו חטים והודה לו בשעורים דפטור וכמ"כ הכא אי פסע הרי הוא הבעלים וקונה הכפל מטעם בעלים ואי לא מהימנינן ל"י שפסע אלא נגנב וא"כ קונה הכפל מבחו של המפקיד

נעשה כמי שנחקרו עדותן בצ"ד נמלא
שנגמר עדותן שפיר משום שנחקרה עדותן.
ולפי' מתוך שפיר דאי אמרינן על כ"י
הן מעידין שפיר יש בו מעשה דהא
מעידין על הכתובה בשלמא אי על מנה
שבשטר הן מעידין נמלא מעידין על הראי'
ובראי' לא הוי מעשה אבל אי אמרת על
כ"י הן מעידין שפיר מעידין על המעשה
ולא על הראי' ודוק היטב (כת"י):

מס' שבועות (דף ל' ע"ב).

ובגמ' לשורא דדיינא ובתום' שם.
ובקידושין ע"ד ע"א [בתום'
ד"ה שורא וכו' הקשו לפרש"י דפי' שורא
היינו שאומדין דעת הנותן אמאי לא
אמרינן דניהדר וידייני' דמסתמא לא
יהפוך סברתו הראשונה. וי"ל קשייתס
דרש"י פי' הטעם דלהכי לא ניהדר
ולידייני' דשמא יטנו לבו ללד השני. ולפי'
קשה גם אם יטנו לבו ללד השני דילמא
טעה דדין האי' וכאומד השני אמת והדרא
קושי' לדוכתי' וליהדר וכו'. אך ז"א דהנה
פסקינן דטעה בשיקול הדעת מה שטעה
עשוי וישלם מציתו וכי היכא דטעה
בשיקול הדעת מה שעשוי עשוי הה"ד
גי' דטעה בשיקול הדעת דדעת הנותן
ומן הסתם לא גרע וממילא מה שעשוי
עשוי ומציתו לא אמרינן דישלם דהטעם
דישלם הוא משום דהו"ל ללמוד וזה לא
שייך הכא. וא"כ לא שייך הכא דליהדר
ולידייני' כפרש"י דשמא יטנו לבו ללד
השני דניהו דהאמת כן הוא הא האומד
הראשון נהקיים דהא מה שעשוי עשוי
ודו"ק :

אך כזה ז"ע (לפרש"י ולר"ת) [לר"ת]
דפי' שורא למי שירצה הדיין ליתן
מאזיה הטעם קונה המקבל המתנה דאם
אמרינן לאמדינן דעת הנותן שפיר קונה
הדבר דדברי ש"מ ככתובין וכמסורין דמי
אבל להטעם דר"ת למי שירצה הדיין
ליתן ז"ע במאי קנה ואם אמרינן דדעת
הנותן

דהא גרמי הוי קנס ולוקה ומשלם.
(כת"י):

עוד שם על קושית הגמ' הג"ל והא
אינו לוקה ומשלם אמר רבא אתנן
אסרה תורה ואפי' בא על אמו. ופרש"י
ואפי' בא על אמו ד"ל קים ל"י בדרכה
מיני' וליתא שם אתנן עלי' כלל אך כיון
דחייב ללאת ידי שמים הגם דקים ל"י
בדרכה מיני' שפיר מקרי אתנן. ה"כ
גבי חסימה מחויב ללאת יד"ש אף דלוקה
פי"ש היטב בגמ' וברש"י שם. והנה
מאוד יפלא מה דאשמועינן הדין דחייב
ללאת יד"ש בממון ומלקות דדין דחוסס
הא בכל ממון ומלקות הדין כן והרגישו
בזה כל המפרשים. וי"ל דלכאורה קשה
אמאי לא יתחייב החוסס ב' פעמים
מלקות אלאו דלא תחוסס ואלאו דלא
הגזול. אך י"ל דלאו לא תגזול הוי ניתק
לעשה כידוע. אך הכא קשה כיון דחייב
מלקות מכה הלאו דלא תחוסס ופטור
מתשלומין משום דאין לוקה ומשלם יתחייב
עוד פעם מלקות אלאו דלא תגזול דשוב
לא הוי ניתק לעשה דהא אין לריך לשלם
כ"ל ומוכרח הגמ' להשמיטנו דמחויב
לשלם כדי ללאת ידי שמים וא"כ שפיר
הוי הלאו דלא תגזול ניתק לעשה ואין
לוקין רק פעם אחת אלאו דלא תחוסס
לבד ודוק היטב (כת"י):

(שם סוף פרק ה') **א"ל** עוברין משום
רצית המלוה

והלוה והערב והעדים. ומקשה הפ"י
אמאי חייבים הא הוי לאו שאין בו מעשה
ואין לוקין עליו והביא רא"י מפרק ארבע
מיתות דעדים וזממין כיון דבראי' מסהדי
לא הוי מעשה פי"ש. וי"ל דאיתא בכתובות
פלוגתא דר"מ ורבנן אי אמרינן על כתב
ידן הן מעידין או על מנה שבשטר הן
מעידין. ולפי' מתוך קושית הפ"י
דהמפרשים הקשו דק"ל על מלוה ע"פ
אין העדים עוברים ח"כ אמלוה בשטר
כמי לא יעברו דהא לא נגמר עדותן.
וי"ל משום עדים החתומים על השטר

יטערך [נמחק ואולי ז"ל, להפסקה] דהדיין שוב [נמחק ואולי ז"ל, יבול] לגבות חובו דמחקבל מתנה עד מאה יכול לגבות. אך ז"א דהא אחריות דנפשי קבל עליו מיהו ואם יתנו לו בלא אחריות דנפשי לא ילגה לקבלו ממנו והבן (כת"י): (שם) **בגמ'** למאי שלח לי למשרי לי תיגרא אינן לשורא דדייגא.

ולכאורה קשה לפי ההוס' שניהם ת"ת למינא שלח לי למשרי לי תיגרא הא ממילא יתחיל הדיין דין זה תחילה משום דכנגדו ת"ת. ועוד י"ל לאיזה טעם נקט כ"מ לשורא וכו' לטעם הג"ל דהפקר ב"ד הפקר וכמ"ס לעיל דבע"מ אינו יכול לטרוף ממנו דמהפקר קא זכי כנ"ל. אמנם אם בא הבע"מ לגבות חובו קודם השורא אזי ודאי יכול לגבות חובו ממ"כ למי ששייך סוף סוף שיעבורי דילי הוא אך באם נגמר הדין וכבר זכה בו האחד אז נחלל שיעבורו מטעם הג"ל דהזוכה יכול לטעון דהאמת דעת הנותן הי' להשגי רק מהפקר קא זכיתי. והשתא ניחא מאוד מדקדוק הלשון למשרי לי תיגרי אינן לשורא ג"כ שלח לי דיתחיל הדיין ממנו השורא נגד הבע"מ ותו לא יכול לגבות חובו כנ"ל:

אך לדעת התוס' קש"ה מה שלח לי למשרי תיגרא דהיינו להקדים השורא בתביעת הבע"מ הא בלא"ה יקדים להשגי ת"ת ודין ת"מ קודם. אך ז"א דניהו דידין ממי הבע"מ ג"כ ראוי להקדים דהבע"מ גם הוא בע"ד להשגי ודין דשניהם שקולים הם דחד מינייהו תלמיד חכם ולהכי שלח לי דגם עולא חזירינו עמית בטורה שגם הוא ת"ת ושניהם ת"ת וראוי להקדים [נמחק ואולי ז"ל, קודם] הבע"מ דלא יהי רק [נמחק ואולי ז"ל, לאחר] דהשדה בודאי לא יהי זולת לחד מהם ודו"ק:

אך בעיקר הדין יש לעיין לפי התוס' למי שירצה הדיין ליתן בלי טעם דהפקר ב"ד הפקר רק אם אמרינן הטעם הג"ל

הנותן כן הי' למי שירצה הדיין ויוכשר בעיניו ליתן בן הוא דעתו נחללה ואיכ' הקנהו בדבריו לנ"ל [מטושטש ואולי ז"ל, הא] פסקין בשטר שאינו מוכיח מטובו דפסול ואינו קונה עמו ואיכ' האי דברי ש"מ אינו עדיף משטר דכתובין דמיין דהא אינו נכח מדבריו למי יתן אך באומד דעת הנותן כן יקום עכ"פ בשעת דיבורו לא הי' מוכח מדבריו למי הקנהו וכמסורין לא נוכל לומר דהא בקרקע מיירי וקרקע לא גרנה רק בשטר או בחזקה אך ע"פ ז"ל לשורא הטעם משום הפקר ב"ד הפקר כמ"ס התוס' ב'קנשין. וגלפי' יש כ"מ גדולה בין רש"י ותוס' דהא אנן קי"ל דמתנתה יכול הבע"מ לטרוף כמו מלקוחות ומהפקר היכא שהפקיר הלוה וזכה בו אחר לא יכול לטרופו כמו מלקוחות דהא אינו שלו רק מהפקר קא זכי. ואיכ' יש כ"מ לפ"י לפרש"י דאומדן דעת הנותן והוי מתנה גמורה ואיכ' היכי שיש בע"מ דהנותן יכול לטרוף השדה דהא שיעבורי דיד' קא זכי. ואם כדעת התוס' לא יוכל לטרוף דהא זכה מהפקר הב"ד. וביותר נראה לרש"י היכי שמגיע לטובי' אחד חוב בערך השדה יכול ליקח השדה ממ"כ דאם דעתו הי' עליו שלו הוא (ממ"כ) ואם דעתו הי' על השגי יכול לטרוף מכה חובו דמתנתה יכול לטרוף אבל לפי ר"ת לא יכול לטרוף כנ"ל:

אך גם לפירוש התוס' יכול לגבות דהא יכול לסלק עצמו דאומר אינא בתנתה [נמחק ואולי ז"ל, וב"ד] יתנו להשגי וספיר יכול לטרוף ממנו כדי חובו אך ז"א כיון דהוא לא ילגה במתנה זו יא' מרשותו ומרשות הנותן ג"כ יא' וממילא נעשה הפקר ושוב לא יכול לגבות בעד חובו כנ"ל. אך זה העלה היעולה לעשות תחבולה שיתן לחזירו השדה גם הי' דעת הנותן עליו גם אם הי' דעת הנותן עליו ולא [נמחק ואולי ז"ל, ירצה] חזירו השדה רק מלד [נמחק ואולי ז"ל, מתנה] או מן הנותן או ממנו ע"י הנותן ולא

אירי וא"כ ניהו דיכול לחזור בתרתי לריעותא לאחר ג"ד הא עכ"פ נשאר חד דמחד לריעותא א"י לחזור בו א"כ כיון דחד נשאר וחד הוא דנפסל ממילא אינו יכול לפסול שאר העדים בלירוק הגדתן דהתוס' במוס' סנהדרין כתבו היכא דלא נודע פסולן לא מיפסל ע"ש וא"כ הכא שפיר לא נודע ג"כ פסולו דלא ידענא מי הוא הפסול ודו"ק:

אך שערין הספק קיים באם קבל עליו חד קרוב ופסול לשנים זה הוא חד לריעותא בחד גופא וחזר לאחר ג"ד וא"כ הספק נשאר באם נפסלו שאר העדים ממנו או לא. אך אחר העיון גם כזה אינו דהא הדין דלריך הכשר לידע מהפסול וא"כ כיון דבשעת הגדתן עדותן קיבלוהו עליו ואז הכשר ה' רק לאחר ג"ד הוא דנפסל למפרע עכ"פ בשעת הגדתן לא ידעו אם יחזור [נמחק תיבה אחת] וחשבו דיתקיים קבלתו שפיר לא ידע הכשר מהפסול דכשר ה' בשעת הגדה ודו"ק (כת"י):

(שם דף ט') **בתוס'** ד"ה מנא הני מילי תימא דלמה לי קרא דעבד פסול לעדות מלא יומתו נילף לה לה מאשה. ונ"ל דאם אמרינן בה"י עבד וח"י ב"ח דכשר לעדות לא קשה קושיא הג"ל דבאמת פסקינן דתתלתו בפסול וסופו בכשרות פסול [נמחק ואולי ז"ל, ואס"] מתחלה לא ה' נקרא עליו שם פסול כלל [נמחק ואולי ז"ל, דהיינו] בנוגע וכיוצא בו [נמחק ואולי ז"ל, ואין עיקר] הפסול ממנו לא פסלינן משום תתלתו בפסול וסופו בכשרות דלא נקרא עליו שם פסול כלל כמ"ש בה"י עדות א"כ ה"ד באשה ל"ש שם עדות כלל על"י דהא לא משכחת בה בשום ד' עדות כלל א"כ אי ילפינן עבד מינייהו הוי אמרינן גם בעבד דתתלתו בפסול כשר ואש כי שם עדות שייך ב' דהא משכחת ח"י עבד כנ"ל דהא עיקר פסולו דעבד לא ידעינן רק מאשה ודי לבא מן הדין להיות פנינן

הג"ל דמסתמא נתרנה בצע"ד והסכים בדעתו כמו שירלה הדין. בשלמא אם אמרינן יס' ברירה ניחא דהוכרר הדבר למפרע דלזה נתכוון. אך אי אמרינן אין ברירה רק השתא הוא דזכיה בו ז"ע כמה יקנה בו דלא עדיף מע"מ שירלה אבא כדאמרינן בגמ' דאין ברירה אינו נקנה אף בקנה ממנו וא"כ גם כאן ג"כ במאי יקנה השתא. אך י"ל דאמרינן בכחוצות אם אומר לכהן ה' שלשים ש"ס לי צבתי יהי שלך דבדבורא בעלמא קנה מוטעם דעכ"פ יא' הנושית מרשותו לרשות כהן רק בעובת הגאה שלו ליתן למי שירלה וזה בדבורא בעלמא קנה וא"כ הכא בנידון דידן כיון דאמר נכסי לטובי ממילא יא' מרשותו לגמרי אך דעדיין לא נתברר לאיזה טובי וכיון דלא מרשותו ממילא בדבורא בעלמא קנה לזה שהדין נותן לו כמו בכהן כנ"ל ודו"ק:

והנה יס' להסתפק בסוגיא דידן דהדין בסי' כ"ב דקיבל עליו קרוב או פסול תרתי לריעותא גם לאחר גמר דין יכול לחזור ע"ש. וז"ע באם קבל עליו קא"פ לתרי סהדי דתרתי לריעותא מיקרי כמ"ש לעיל על קושית התוס' דלה לה ע"ש דגם זה הוי תרתי לריעותא וגם בדעתו לחזור בו לאחר שנגמר הדין אם אמרינן דחזר בו ממילא הם פסולין למפרע וא"כ גם הכשרים נתבעלו עדותן בלירוק הגדתן יחד ונפסלו הם. או אמרינן [נמחק שתי תיבות רק ניכר בש"י, דה' ואולי ז"ל בשעת הגדה] היו כשרים [נמחק שתי תיבות] יחד והשתא הוא דחזרו לפסולין וממילא שאר העדים תתקיים וז"ע כזה. אך י"ל דניהו דיכול לחזור בתרתי לריעותא גם לאחר ג"ד ניחא דהנה הדין בחדא לריעותא בקבל עליו א"י לחזור בו לאחר ג"ד וא"כ ניהו בתרתי לריעותא יכול לחזור בו. בשלמא בתרתי לריעותא בחד גופא שפיר יכול לחזור גם לאחר ג"ד דניהו דמחד ריעותא א"י לחזור וזה לא אפשר בחד גופא. אבל בג"ד בתרתי גופא

דבשעת ראייתן מזערק עס שאר העדות
ונפסלו גם הם ממנו דהוי כנמלא קאו"פ
והשתא הוא דרוסה להכשירו בקבלתו ס"ס
כבר נפסלו שאר העדות ממנו. וא"ל דגם
זה הוא רשאי לקבל. דזה ודאי מיקרי תרתי
לריעותא ושפיר לא משכחת לה קבלה
בשעת הגדה. אך הקושיא במקומה עומדת
דכיון דקבל עליו בשעת עדות בראייתן
ונלערק לעדות בהיתר ולכאורה ל"ע בזה.
והנ"ל ביישוב קושי' זו דקיי"ל דק"ש ל"ש
בהקדמה שבועה לעדות והנה לכאורה
מחילה טעם מהני קבלה רק דהוי כמו
כאמון עלי אבא גם אם ישקר והוי כמו
מתחלה סומך עליו כמו מחילה לסמוך
על אמירתו כפי מה שיאמר והר"ן כתב
בהימנו' דלא הימנו' רק כשיאמר הגם
דהימנוהו בשעת השלישית אללו מ"מ כיון
הנאמנות ניתנת דיבורו כן י"ה' גם אם
ישקר ולהכי אין מתחיל הנאמנות זולת
בשעת אמירתו וא"כ הה"ד הכא כיון
שקבלוהו והימנוהו גם על השקר ג"כ אינו
מתחיל הנאמנות רק משעת אמירה ולא
הוי עד כלל רק בשעת עדותו וא"כ האין
יכול להשביעו הא הוי כמו קדמה שבועה
לעדות דכ"ז שלא העיד העד לא הוי
עדותו עדות כלל ודו"ק:

ובאופן אחר י"ל קושית התוס' הנ"ל
לילוף לה לה מאשה. דהנה
אמרינן בגמ' ת"א ועמדו שני אנשים ובי
אנשים באים לדין ולא נשים ואם נפשו
לומר משום כבודה בת מלך פנימה נאמר
כאן שני וכו'. והקשו בתוס' בדה"ל כל
כבודה ניהו דבעדות משתעי קראי מהיכ"ת
לפסול אשה לעדות ע"ש. וביותר אתמה
על הלשון בשקלא וטריא בגמ' מיותר
לימא תיבך הג"ש נאמר כאן שני ונאמר
להלן שני:

וג"כ בזה דהנה התומים כתב הטעם
במקיימי הדבר ולא בעושי הדבר
משום דאין בע"ד דרכו להעיד להכי
בוודאי לא דברה התורה ממנו לענין עדות
וא"כ גם כאן אם אמרינן באשה כל כבודה
ואין

כנידון וכיון להכי נריך קרא שפיר בפ"ע
שפיר פסולו גם תחלתו בפסול והופו
בכשרות:

אך ז"ל דהא הרמב"ם פסק דחלי עבר
וחלי ב"ח פסול מהאי טעמא לעדות.
וכ"ל בדרך אחר קושית התוס' דהא בסי'
כ"ב פסקינן דאם קבל עליו קאו"פ כשר
אך אם קבלוהו לשנים לא מהני דהוי תרתי
לריעותא וכ' הסמ"ע דוקא אם קאו"פ לשנים
הוי תרתי לריעותא אבל אם קבל עליו חד
כשר לשלשה לא הוי תרתי לריעותא
דשם חד הוא דקבל יחד לרבים והש"ך
חולק עליו. אמנם נראה דגם זה הסמ"ע
מודה דהכי דקבל עליו קאו"פ וגזלן לתרתי
דזה מיקרי תרתי לריעותא דב' שמות להם
זה מחמת קורבה וזה מחמת פסול רשע.
והשתא מתוך קושית התוס' דא"כ דלפינן
ל"ל מאשה הוי אמרינן דאם קבל עליו
אשה ועבד לעדות כשר דלא הוי רק חד
לריעותא דשם חד הוא כמו בשני קרובים
דלפינן מקרא חד ולהכי שפיר אלעריך
לילפותא אחרת והשתא אם קבל עליו עבד
ואשה פסולין ב' לריעותא מיקרי דלאו
משם חד הוא ודו"ק:

ורפ"ז נראה לדעת הש"ך דל"ל הסברה
דשם חד הוא א"ל דגם אם קבל
עליו ב' קרובים או פסולים הוי ג"כ כנ"ל.
ומתוך לנו הדקדוק במשנתנו למה נקטי
בלשון רבים לנקוט שה"ע אינו באשה
ובקרוב. והשתא נחא דבחד קשה דמשכחת
ק"ש דקבל עליו קרוב או אשה ולכך נקט
בשנים דלא משכחת להו כלל בשום פנים
דהא אפי' בקבל עליו הוי תרתי לריעותא.
אמנם לא נתישבה דעתי בזה דקתני אינו
נוהגת בנשים הא משכחת ק"ש בקבל עליו
להעיד קאו"פ. אך דאם קבלו רק בשעת
הגדה ולא בשעת זירוף ראייתן הא הוי
תחלתו בפיסול. אך דו"א דהא דגם לזה
יכול לקבלו עליו ותרתי לריעותא לא הוי
דשם חד הוא דזה דקבל עליו פסול לפד
ושפיר קשה דמשכחת לה ק"ש בקבל עליו
גם בשעת הגדה. אך זה אינו קשה דכיון

להגיד בע"פ ויכול לשלוח ג"כ כתבו לב"ד וא"כ ג"כ אינו נפסל ג"כ שאר העדות מטעם דיוכל להגיד בכתב דהא אין דרכו לבא לב"ד בשום פנים והוי אינו ראוי לבילה ודו"ק :

והנה ק"ל עדיין דשי"ד (ק"ש) [אחד ה"י מעביר בקולמס על תיבת ק"ש"] בקרוב דעדות דמהני לבטל שאר העדות וגם אם קבלו לקרוב בשעת הגדה הא בשעת ראיתן יחד נפסלו שאר העדות דהא כתבתי לעיל דקבל הוא מטעם נאמנות והימנעו לא מהני רק משעת הגדה ועכ"פ נפסלו שאר העדות ממנו בזירוף ראיתן. אך ז"א דהא אמרינן בסו"י ג' סעיף י"ד דבעדות ש"מ דקרובים לו ורחוקים מבניו דיש מכשיר וכו' הסמ"ע הטעם משום דעדותן לא נלעך רק לבניו והא אינהו רחוקים מהם וא"כ הה"ד הכא ניהו דלא הימני" רק משעת עדותן כשיאמר מ"מ לא נפסלו שאר העדים בזירוף ראיתן דניהו דפסול ה"י אז הא לא נלעך ראית עדותן רק על אמירת עדותן ובשעת אמירה הא הימני" ואז גם הוא כשר והוי כמו בשב"ב מרע הנ"ל ודו"ק :

ובאופן אחר כ"ל ליישב קוסית (התו) [אחד ה"י מעביר בקולמס על תיבת "התוס'"] הנ"ל דהא משכחת לה ק"ש גם בפסול היינו היכא דקבל עליו להעיד דהנה קי"ל דק"ש אינו חייב רק היכא דהפסידו ממון דכפירתו ולפ"י האריך שייך ק"ש בלא רגה להעיד הא עדיין יאמרו הננו לך להעיד כיון דמודו שידועים העדות. רק דז"א דהא נפסלו חדא מטעם כיון שהגיד וגם נפסלו משבועתם לשקר ואינו ראוי תו להעיד ושפיר הפסידוהו ממון. אך בקבל עליו קלוג"פ לא משכחת ק"ש דאין כאן כפירת ממון דהא גם מתחלה אינם עדות כלל רק הוא דהשוה אותם לעדות מכח קבלתו וניהו דכפר וגשבע במאי חסרו ממון דהא עדיין יכול לקבלו שנית להעיד ואיור דאפסיד אנפשי" ושפיר [אין כאן כפירת ממון ודו"ק :

והנה

ואין דרכה לבא לב"ד ג"כ תפסול לעדות כמו שו"י הדבר ואינה בכלל עדות ולא דברה התורה (ממנו) [מזונה] אך זה החילוק דבאשה דרכה להעיד אך אין דרכה לבא לב"ד להעיד משום כל כבודה אבל אי אמרינן דנשים באות לדון שפיר דרכה להעיד דכיון דדרכה לבא לדון מוילא דרכה להעיד. וא"כ נראה דלזה כיון הגמ' דלהס"ד דעדיין לא ידע מהסבירא דכל כבודה ושפיר הוי אשה דרכה לבא לב"ד ושפיר י"ל דכשרה לעדות שפיר מוכחה ומוכח מועמדו ב' אנשים ל"א רק בעדות דא"י בצע"ד וכו' אנשים באות לדון ומדכ' אנשים מומעט אשה בעדות וע"י קאמר הגמ' וא"כ לימור משום כ"כ ושפיר קרא איירי בצע"ד וממעט נשים משום דאין דרכה לבוא לדון אדרבא מזה שפיר מוכחה דפסול לעדות כיון דאין דרכה [לבוא] לדון כנ"ל. וניהו דקרא איירי בצע"ד וכו' אנשים משום דאין דרכה לבוא מזה מוכח דאשה פסול לעדות אך עדיין לא מוכח דלריבה לעמוד לדון אימא דמהני עד מפי עד לכן מסיק נאמר כאן שני ונאמר להלן שני. וע"כ ועמדו איירי בעדים ומוכח דלריבה לעמוד בצ"ד ומתורן הכל ודו"ק. ולפ"י מתורן קוסית התוס' הנ"ל דלה לה מאשה דהא הטעם דאשה פסול לעדות רק משום כ"כ והאריך וכל למילף עבד מינה הא בעבד לא שייך זה דשפיר דרכו לבא להעיד ולבא לב"ד ודו"ק :

ורפ"ז בת"ח גדול בתורה דאין דרכו וכבודו לבא לב"ד דזוטר מיני"אם כיון להעיד עם שאר העדים והוא קרוב לבצ"ד לא נפסלה שאר העדות ממנו דהא אין דרכו לבא לב"ד ולהעיד ולא הוי עדות כלל. אך לר"ת דמפיהם ולא מפי כתבם ג"כ מהני שפיר יכול לפסול שאר העדות דהא יכול עכ"פ לשלוח עדותו לב"ד רק דז"א דהא באין ראוי להעיד כגון הרש דאינו ראוי [להעיד בע"פ גם בכתב לא מהני מטעם מפיהם ולא מפי בהבס דאינו ראוי לבילה רק היכא דראוי

בעל שאר העדות ונפסק הדין כלל בלא עדות. [הפ"י שאין כאן עדות כלל]. וגרסה לפי סדרת התומים ב"י כחות עדות המוכישים ז"ל יטלין להעיד בעדות אחרת ולא נפסלו מטעם נמלא קא"פ מפני שלא ידעו מי הם הפסול ומכש"כ כאן הכ"ד לא ידעו כלום אם יש כאן פסול ואפ"י אם זה הכשר יגיד על רעו שהוא פסול לא נאמין לו ואין במציאות כלל שיוכל לידע לכן יש כאן עד אחד (כת"י):

(שם) **ובנין** לחלמדי שיושב לפני רבו ורואה זכות מנין שלא ישהוק ת"ל מדבר שקר תרחק. ולכאורה הא מפסיד הדין בריבו לע"פ וכ"כ כי לאחר ג"ד יאמר לרבו שטעה הלא יפסיד ממון לרבו ודק"ל טעה בשיקול הדעת מה שטעה עשוי ישלם מציתו. ואם הזכות שרואה הוא בדבר משנה וחוזר לאחר גמ"ד. וא"כ נמלא שאינו מפסיד ממון לשום אדם ולאחר גמ"ד יאמר לרבו שטעה ויחזור. הוא חד ממאי דאמר' בגמ' אחזור ואבגנו משלי למה הוכפל בגמ':

אגב אבינה הדין דטעה בשיקול הדעת דישראל מציתו כי הדבר נחלשות עפ"י עדים שחייב ראובן לשמעון והוא פטרו ולמה ישלם מציתו הלא כעת העדות שא"א יכול להזימה כי להבע"ד לא הפסיד מאומה כי הדין טעה ומה שרצה להפסידו הלא לא היו גמ"ד ואין העדים נעשים זוממין עד שיוגמר הדין ע"פ זכ"ת מפני היזק הדין הלא המה רצו להפסידו להדין וד"ק:

(שם דף ע"א ע"א) **ובנין** לנושה בחבירו אחרת לו שבועה ויגלו על שבועה ממקום אחר. הקשו התוס' למה ירא מגלגול יותר משבועה עולה. ונ"ל כי על הגלגול אינו יודע והוא מתוך שאיל"מ ועל גוף השבועה האמת אתו ויכול לשבע לכן ירא מהגלגול. ולכאורה קשה כי יודע בעלמו שנחייב לו מכה שבועתו ואיל"מ ובכפירתו יפסיד והא"ך יא' ידי שמים דהא הפסידו ממון ולמה

והנה עוד נשאר דקדוק אחד דהא משכחת לה ק"ש בפסול דהבע להעיד כדי שתבטל שאר העדות על ידו. ונ"ל בקיפא זאת דהא לא איברי סהדי אלא לסיקרי וא"כ הא"ך אפשר לחייבו ק"ש הא ס"ס בשמחזיקין לפסול שגם הוא ה"י במעמד העדים וראה העדות עכ"פ המעשה הוא אמת רק משכחת לה בעדי הזמה ש"ס צנייהו פסול ויכול להשבעים שגם הוא יבא לעדות עמהם ויתבטל עדי הזמה ויהקיים העדות ויגבה עמהם. אך גם זה אינו דהא השבועה לא ש"ך עליו רק לבטל עדות הזמה הא קי"ל משביע לסלק ההיק ממונו פטור והכא הו' כמו משביע עדי השטר שיבואו ויעידו ש"ס לי שטר אלא פלוני אינם חייבים ק"ש משום דשטר אין גופו ממון רק דגורס לממון לגבות וא"כ הכא הה"ד לא הפסידוהו לו בכפירת ממון דהא גם הודה לא הרוויח כלום רק קיום עדות צביטול עדי הזמה וזה שפיר אין גופו ממון והוי כמו שטרות וד"ק (כת"י):

(שם דף ע"ב ע"ב) **רב** ימר הו' ידע סהודא למר זוטרא אוחציגהו לכולהו וכו' עשה דכבוד החורה עדיף ט"ס. והקשו התוס' כ"ס כבוד המלך מעשה דינאי ט"ס. ונ"ל כי בלחמת האמריקן הטעם מ"מ העדים צעמיהו דהוי כמו גמ"ד. ובשום לב להבין למה הוי כמו גמ"ד. ואפשר לומר כי הכובש עדותו חייב בדיני שמים ומיד כשהעיד העד עדותו סילק ממנו הד"ש לכן הוי כמו גמ"ד. כ"ז בעד המחויב לבא לב"ד. אבל גמ"ד לא לר"ך לבא כדא"י בגמ' אין עליו שום חיוב ואינו מחויב לעמוד לפני ב"ד. וזוהי מסולק קצתית התוס' מיכא' המלך הוא בעלמו ה"י הבע"ד לכן ה"י מחויב לעמוד לפני ב"ד וד"ק (כת"י):

גמ' שם וכן העד היודע בחבירו שהוא גזלן מנין שלא יטעף ת"ל מדבר שקר תרחק. ופרש"י שגורס לפסוק הדין עפ"י ב' עדים והרי אין כאן אלא עד אחד ולכאורה קשה הא בנמלא קרוב [או פסול]

לזה וממילא יש כאן כפירה והידאה לחד
גברא. הלא זאת הוא הילך כי תיבך
בהודאתו נתחייב להשני. וגיל עפי' הדין
אין נשבעין על הקרקעות ודמי קרקע הרי
הוא כקרקע וחד דינא אית להו לכן הה"ד
כאן נמי נימא כי לזה השני אינו מגיע רק
מכה הראשון ולהראשון הוי כפירה והודאה
כי כח הבא מכחו של הראשון. אמנם
דפסקין כי דמי קרקע כקרקע אם הם
עוד לריבין לקרקע ובאם לא לא לכן הדין
תלוי כאן באם הוא יכול למחול להבע"ח
א"כ עדיין החוב השני לריב לזה הוי כח
השני כמו כח הראשון והוי כפירה והודאה
לחד ואם נימא דאין יכול למחול אזי אי"צ
לזה. ויש להתבונן בזה ודו"ק (כת"י):

(שם דף צ"ב) **בתוס'** ד"ה הכל מודים
בעדי טומאה ואין

העד יכול לומר כו'. וזה לא קשה מידי
למה לא מקשו התוס' מעדי סתירה למה
הם גרמו הלא עפ"י שתתה וגומלאת טומאה
ומפסידה כתובתה. זה לק"מ כי מנא י"מר
דנטמאה דלמא טהורה היא. אבל כאן בעד
טומאה ל"ש לומר כן כי הוא יודע שנטמאה
ולזה מקשים שפיר שיכול לומר בלי עדות
ממ"נ אם נטמאה היא בודאי בלי עדות
כו' ואם טהורה היא אין עדותו עדות כלל
וק"ל (כת"י):

(שם ע"ב) **ד"ה** אמר חזרה שבושה
למחויב לה כי דהכי

הלכתא אבל קושיא התוס' אינו קושיא כי
האמת מש"ה לא מיייתי האמר מר דיתלוקו
לפ"ז כ"ע מודים בע"א כי הטעם דיתלוקו
משום ספקא דחזרה שבושה למקומה או
לסיני א"כ איי למי"ב העד בקרבן לפי
שהעד יכול לומר שהטעם דיתלוקו אינו הלא
משום ספק א"כ יכול לומר מאן י"מר לי
שהשבושה חזרה לסיני או למקומה שהספק
בזה דלמא וודאי חזרה לסיני כי לגבי דדי'
ספק אבל לגבי דדי' וודאי לאפוקי אליבא
דרי"א אין שום ספק בזה שחזרה למקומה
ואליב' כ"ע מודים דהעד חייב קרבן שביעה
ודוק (כת"י):

ולמה חלה גמ' הטעם מדבר שקר תרחק.
ונראה כי הש"ך פסק במשואל"מ. אף כי
יש לו עוד הפותר לזה משבושה אבל בזה
אינו קם כי בעת הוא ממון לכן יש לומר
ש"ס כאן עד אחד המסייע לו לג"ש לכן
מסב"ר יכול לפטור משבושה וממילא אין
כאן ממון. אמנם כי בהעת הארכת
הטענות לפני צ"ד וגרר"ה לצ"ד שיבא מזה
מחויב שבושה ואיל"מ דזה העד אי' לפטרו
בסדרת הש"ך ובזה חלוק לפטרו מלד הדין
ואין מאריך בטענהו לפני הצ"ד ואינו צא
לדי ממון ובאמת יכול העד לפטרו מהג"ש
טרם שמו עליו הצ"ד ממון לכן ילא ידי
חובת ממון כי העד פטרו מן השבושה
וממילא אין כאן ממון ואעפ"כ לא יאמר
כן משום מדבר שקר תרחק ודו"ק:

ע"ר כדלעיל כי ירא מהגלגול מפני מהוך
שאיל"מ וכת' איך ילא יר"ש בכפירתו
להפסיד ממון. וכל כדאמרינן בגמ' מפני
מה מודה במקל"ה הטענה ישבע והלא אין
אדם מעיז פניו בפני בע"ח והא כאן אם
יכפור הוא פטור משבושה מלד הדין כי הוא
מעיז וממילא אין כאן גלגול. אך קשה
באמת איך הוא חייב שבושה הא יש לו
מנו דכ"ה. אפס דהוי מגו דהעוה ולפטור
משבושה לא אמרינן וקיי"ל דמנו דהעוה
לפטור ממון אמרינן וה"ה להרוויח ממון
אמרינן מגו והא כאן ירוויח ממון שנתחייב
ממון ע"י גלגול שבושה נימא כאן מגו
ודו"ק (כת"י):

חקירה עצומה בדין מודה במקצת.

הנה בדין מודה במקל"ה והמנה אשר
הוא מודה הוא חייב לאחרים ונתחייב
תיבך לזה מכה שיעבדו דר"ג האך הוה
מ"מ הלא המנה הוא מודה לזה מדר"ג ומנה
אשר כפר אינו מגיע לזה יותר וממילא
הכפירה הוא לראשון והאיך יתחייב שבושה.
ואי נימא מכה מה שנתחייב להשני ישפור
זה מהראשון מחובו וזה הוי הודאתו שבורה.

והגמ' להקשות משלם ואת חמרת ללאת ידי שמים בשלמא בתפס שיך לשון תשלומין דכיון דתפס הוי שלו מן החמרה וזה גופא פסקין אס יתפוס ויהא שלו. אך יש לומר דבאמת כאן לימ תפיסה כיון דלוקה לא עבדין תרי חומרא גס ללאת ידי שמים ליג לשם תשלומין א"כ איך נפרש המתניתין. לכך רש"י ז"ל ברוב חכמתו ז"רף שניהם יחד הא חייב לז"ש גס אס לוקה ומשלם כיון דמדעתו משלם לא מיקרי תרי חומרא ואח"כ אס שילם לז"ש יהא שלו מחמת תפיסה דכל הטעם דלא מהני תפיסה הוא משום דהיכי דלוקה לא עבדין תרי חומרא וכיון דמדעתו משלם לז"ש א"כ שפיר יכול לתפוס אח"כ א"כ יניחא לישנא דתשלומין אחר התשלומין לז"ש הוי שלא מחמת תפיסה אבל היכא דלא שלם לז"ש צוודאי דברי המהרש"ל נכונים דלא מהני תפיסה דתרי חומרא לא עבדין ודו"ק (כת"י):

יש לעיין מיתא בירי שמים אינו פוער מתשלומין. אס התשלומין הוא רק לז"ש אז יפסור א"ל (כת"י):

בעזה"י מסכת מכות.

(דף ג' ע"א) **בגמ'** ובתוס' ד"ה באומר שמים בשלמא בתפס שיך לשון תשלומין דכיון דתפס הוי שלו מן החמרה וזה גופא פסקין אס יתפוס ויהא שלו. אך יש לומר דבאמת כאן לימ תפיסה כיון דלוקה לא עבדין תרי חומרא גס ללאת ידי שמים ליג לשם תשלומין א"כ איך נפרש המתניתין. לכך רש"י ז"ל ברוב חכמתו ז"רף שניהם יחד הא חייב לז"ש גס אס לוקה ומשלם כיון דמדעתו משלם לא מיקרי תרי חומרא ואח"כ אס שילם לז"ש יהא שלו מחמת תפיסה דכל הטעם דלא מהני תפיסה הוא משום דהיכי דלוקה לא עבדין תרי חומרא וכיון דמדעתו משלם לז"ש א"כ שפיר יכול לתפוס אח"כ א"כ יניחא לישנא דתשלומין אחר התשלומין לז"ש הוי שלא מחמת תפיסה אבל היכא דלא שלם לז"ש צוודאי דברי המהרש"ל נכונים דלא מהני תפיסה דתרי חומרא לא עבדין ודו"ק (כת"י):

אשקוטא מעט להתבונן עד שאומר שקר העדתי הלא הוא עדות שאח"ל ולמה תתקיים העדות הראשונה באם עדותן לא פסקו על העדות מפני שזה הוי מודה בקנס ואח"כ באו עדים הוא פסור אפס יכול לקיים הזמה בשני והוי מקלף

(שם דף מ"ב) **בגמ'** אין נשבעין על טענת קטן כי יתן איש ואין נתינה קטן כלום. ולכאורה יקשה קושיא ענינה הא לא שיך כאן מלוה יסנה דהא אפי' הלוה לקטן פסור משלם וכ"כ אצל אביו יש לו מלוה יסנה הא אין נוקקין וממילא הוי חסיד ופסור משבועה דל"ל קרא אשה*הוא פסור משבועה. אפס ב"ל לתוך באמת מיירי הקרא ביש לו מלוה יסנה על אביו וכ"כ הא אין נוקקין אפס הכא הוי כמו רבית אוכלת בהם דהא באמר דפסור משבועה מדין חסור הוי כמו רבית אוכלת לכך לר"ך קרא דאין נתינה קטן כלום וד"ל (כת"י):

אי שני עדים החתומים על השטר מעידין על כתב ידם יש ב' סבירות אי אמנה שבשטר הן מעידין או אכת"י המה מעידין ואי אמנה שבשטר הם מעידין אינם לריבין להעיד רק כ"כ אחת"י לחוד וק' א"כ לא תהי' רק מלוה ע"פ כיון דעל חת"י ליכא ב' סהדי רק המלוה והוי מלוה בעדים. אך י"ל דפסקין דהלוואה אחר הלוואה מלטרפין גס הלא מה דמסהיד האי לא מסהיד האי מלטרפין עכ"פ אחד מזה. א"כ ג"כ כיון דכ"כ מעיד שיש ע"א בשטר גס כי זה מעיד על עצמו וזה על עצמו מ"מ להוי ע"א עכ"פ כמו בהלוואה אחר הלוואה וא"כ הוי ע"א בשטר וע"א בע"פ נמי איכא ומלטרפין ודו"ק (כת"י):

המהרש"א פסק בחיובי מלקות שוגגין ניהו דפטורים מהתשלומין עכ"פ חייב ללאת ידי שמים ולכך מהני תפיסה. אבל היכא דלוקה לימ תפיסה דגס בזה לא עבדי תרי חומרא. והקשו המפרשים דהא המהרש"ל מביא רא"י מן הגמ' ב"מ החוסס ופי פרה ודש בזה לוקה ומשלם ומוקמינן לפרש"י דנ"מ דחייב לז"ש א"כ אי תפס לא מפיקין מיני' א"כ הרי להדיא אפי' עבדין תרי חומרא מהני תפיסה. וג"ל דלכאורה קשה על רש"י דמפרש משלם דמתניתין לז"ש הא בכ"מ דרך התנא

בתום ד"ה באומר שקר העדתי כי כל

כמיני' פי' זה העד אשר בקש

להפסיד הוא פושע בתחלתו ולסוף הוא אנוס

היינו באם היו ג' עדים כדמוכה לשון הגמ'

משלשלין בזמון קאי אמתני' באם הי' כאן

ג' עדים ועד אחד אומר שקר העדתי והשתא

סי' דיכול לחזור אפס מוליחין ממון ע"פ

ב' הנותרים והשתא הוי אנוס ונקרא תחלתו

בפשיעה וסופו באנוס. ובס' ח"ז איתא

הסבירא דאינו חייב בתחלתו בפשיעה אלא

היכא דפשע בכולו אבל היכא דפשע במקלט

פטור אף מהמקלט באם הי' סופו באנוס

והשתא היכי דהעד כולו עבד חייב והיכא

דבמקלט עבד פטור וקמ"ל רב עד זומם

דמשלם לפי חלקו היינו מקלע עבד לכן

באומר עדות שקר העדתי פטור. ופריך

כל כמיני' כיון דלאן דומה לדין היכא דנגב

מבית שומר וגאנס בבית הנגב אפ"ה חייב

השומר כיון שתיבך נתחייב בעת הגניבה

וכמו כן הכא כיון שהגיד פי' ודו"ק (כת"י):

אלא באומר הזמנו כיון דלחבר' לא

מזי מחייב. פי' אף שאינו נאמן

על חבירו הלא הוא מודה ששניהם הזיקו

ואי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי

ה"א דהוא חייב בכולו אפס דהו דומה לדין

דממ"כ פטור דאי נאמן על חבירו הא איכא

לאשתלומי ואם אינו נאמן גם על עצמו

פטור. ובאפשר שזה הדין מוגע לדין טפנו

חיטין והודה בשעורים כיון דהוא אינו תוצע

אלא חוב עצמו והוא מודה לו בחוב עצמו

ובחוב חבירו לכן פטור על חוב חבירו.

ובאפשר הוא פטור על חוב חבירו בדליכא

לאשתלומי כיון דזה הוא קנס. אפס הוא

עמד בדין וע"ז הוא ממון וע"ז צאי ליכא

לאשתלומי ע"ז עדיין לא נתחייב כצ"ד על

חוב חבירו דזה הוא קנס והוה מודה בקנס

על חוב חבירו ובפרט אי כולו הזיקא עבד

והצ"ד לא חייבוהו רק מקלע ועל מקלע

השני הוא מודה בקנס ופטור ודו"ק (כת"י):

(שם) **כ"י** דלחבר' לימ מחייב וכו' לפי'

פוי הודאת צע"ד אפס מחמת דלא

פלגינן דיבורי' או משום דאינו זוממין עד

שיזמנו

מקלע הזמה כסדרת התוס' והוי כי אין

גמר עדות נעשה ע"ז והיכי דהוי גמר

דליכא לאשתלומי מהאי יתחייב אידך טלו

כגמ' צ"ק דף ה"ל:

אם הזמנו עדים וא' חייב מלקות ג"כ

יתחייב האידך לשלם טלו משום

דליכא לאשתלומי מהאי אף דממונא משלם

מילקי לא לקי כסדרת התוס' בכתובות מפני

דחס רחמנא אמונא דנחבל והכא טלו

משתלם מהשני ושפיר מילקי לקי עד אחד

וא"ל דחס רחמנא אמונא דעד השני גם

זה הוא תלוי בסדרת הגמ' אם כל אחד

כולו עבד או פלג עבד ואם כולו עבד

לא שייך חס רחמנא ומשלם כולו ודו"ק (כת"י):

המור סותר א"ע בפסק שקר העדתי

עיין ח"מ סל"ה. וי"ל דאם בא

העד לומר ע"ע שקר העדתי והרי עדות שלו

קיים דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד

ולא פטור ולא פלגינן דיבורי' אבל אם בא

להעיד גם על חבירו ששקר העיד ובחרי גופא

פלגינן דיבורי' ולהכי נאמן על חבירו וא"כ

כ"א מחייב לישבע ואי"ל שכל אחד מעיד

על חבירו לכן כ"א משואילימ מכח מודה

ששקר העיד לכן מחייבין לשלם. והר"ח

קאי על הגמ' שאמר על עצמו לחוד:

ובאופן אחר ג"ל מכח עצמו הוא מודה

בקנס ועל העד האי הוא כג"ל

ודו"ק (כת"י):

בענין עד זומם היכא דכ"א אומר צע"ע

והלואה אחר הלואה מטטרפין

יאמר כ"א לשבועה הלא באתי. ויש

להסתפק אי יכול לחזור ולהגיד אחר עדותו

השני וכבר בא לממון הלא יאמר מתחלה

הלא באתי אלא לשבועה ואז יכול ג"כ לחזור

משבועה ואם משניהם יכול לחזור והשני

טוען לא הי' לך לחזור. הדין אפשר להמלא

דמיונו חמשה שיסבו על ספסל אחד ולא

שברוהו ובא אחד ושברו זה חייב ואם מחמתם

נשברו צמתי שעות והוא מיהר השבירה

כולם חייבים סוף סוף מחייבים לעמוד. כן

הכא ס"ס יטערך לחזור משבועה הי' לך

לחזור כאשר באה ויטערך לממון ודו"ק (כת"י):

חימת העדים חי'ב מדיני דגרמי כי עשה
כאן ההיזק. אמנם להש"מ דמודה בקנס
פטור דוקא על תביעת התובע לכן
היו כמו קרע כסיתי ומייל דפטור
ודיק (כת"י) :

היבא דעד אחד הי' לוקה ואינו משלם
יתחייב האידך לשלם חלקו מחמת
ליבא לאשתלומי מהאי והאידך כמו כן
יתחייב מחמת ליבא לאשתלומי מהאי כיון
דהוא כמו כן לוקה. וזה הדין תלוי באל
כולו עביר לכן נגמר הדין החיוב עליו
במלקות ואם פלגא עביר יתחייב זה
לאשתלומי :

היבא דעד אחד אומר שקר העדתי
והוא מודה בקנס דפטור יתחייב
השני היכי דליבא לאשתלומי אולם השני
אינו מודה יתחייב אידך מכח ליבא
לאשתלומי ובאם פרע באם יחי' פורע
חובו שלא מדעתו למה הודית גם עלי
ובאם יחי' ברופן ואם יחי' אופן בתוך
אופן שזה חייב יאמר לו אידך שפרעו
בשבילו לבעד מיד שפרע בשבילו זה למה
לא תפסת על חובי הגם שמודה הי' בקנס
הלא תפיסה מהני אף דלא תפס איבא
לאשתלומי מיהו היו ופטור אני :

והיבא דהעדי שקר חייבין מדיני דגרמי
באם הוליא ממון על פיהם
והשתא הוזמו אחר הפע"י ובממון אמריקן
כאשר עשה יתחייבו ב' תשלומים. א'
כאשר זמם. וב' מדיני דגרמי. ובאפשרי
דהוי ב' רשעיות. ועוד נ"ל דהא דחייב
מלקות מלא תענה אמנם דהתורה רצתה
ע"י לתשלומין ועל הגרמי פטורין מכח
מלקות אף שלא לקו אולם בדמים קניניהו
כי היבא דבא במחמת. וזה מיושר
הרמב"ן אשר נתקשה בגמ' כל כתיב'
דחייב מדיני דגרמי. אמנם אינו חייב
מדג' אם מודה אחד ששקר העיד דאינו
לוקה ומשלם. אמנם ב' שהורו ששקר העידו
חייבים כל חד מטעם ליבא לאשתלומי
ודיק (כת"י) :

דין

שיומנו שניהם כן הסודרה מחויב להיות על
שניהם. וקשה להתבונן הא גם העד השני
היו עד לחייבו שבועה לכן גם ע"ע ג"כ
הוא חייב ומשואלים ואם גם הוא יחזור
וליבא עד הא נגד חבירו אי' לחזור כיון
שהגיד גם ע"ע אי' לחזור (כת"י) :

אם יכול לתבוע מעד אחד הכ"ל באם
שלם כולו זה הוא תלוי באם פלגא
הזיקא עביר היו פירע חוב של חבירו שלא
מדעתו ומס כולו עביר היו כדן לזה וערב
(כת"י) :

הרמב"ן הקשה כל כתיב' הא חייב
מדיני דגרמי. אפס י"ל להטעם
דאי פלגא עביר וליבא לאשתלומי מהאי
משתלם מהאי הוא ב' טעמים. הא'
דנגמר ההיזק או נמלא אצלו ההיזק עיין
סוס' ב"ק (דף ג"ג) לכן באם אומר שקר
העדתי שמחויב מדיני דגרמי ונמלא אצלו
ההיזק במאמרו ברא כולו יחי' חייב בכולו
ואם חייב מדיני הומה לא יוכל להתחייב
מחמת דנגמר ההיזק ע"י דהא צוממים הוא
רק מחמת שזמם לעשות (כת"י) :

היבא דאומר שקר העדתי הוא מודה
בקנס והיהא דליבא לאשתלומי
מהאי משתלם מהאי יתחייב השני. אולם
השני אינו מודה יתחייב אידך מכח ליבא
לאשתלומי אמנם ע"י החיוב גופא הוא
מודה בקנס. אמנם בעפ"י הקשה למה
מודה בקנס פטור הא אינו מרשיע אי'ע
דהוא היודע דמודה בקנס פטור. ותי'
דניח לאידך גיסא שאם יחי' חייב יחי'
מרשיע אי'ע. ולפ"י נכונה בתכלית הפטור
מוטיל מלד עלמו לפטור לכן יתחייב מלד
ליבא לאשתלומי :

ובאופן אחד נ"ל כיון דחדא הודאה
מטון לפטור והכא הודאה אם
מלד עלמו לפטור כיון להייב מלד חבירו
ואם ללד חבירו לפטור יחייב מלד עלמו
(כת"י) : קשה לי מודה בקנס יתחייב מדיני
דגרמי. אפס יכול לומר לא עשיתי שום
היזק דאם לא הודיתי ג"כ הייתי פטור.
באם באו עדים אחד והוא הודה מחמת

קשה כולי צעי שלומי דיכולים למימר הי' לך לתובעו קודם זמן הנ"ל דהוי כמו נכסיו מתמוטטין ואין לומר כנ"ל דאדעתא דהכי הלוהו דהא מתחלה הלוהו על המשכון ועתה נאכזר המשכן ולא הלוהו לו מתחלה אדעת הנ"ל. ואין להקשות א"כ הרחבת הזמן ג"כ לא ישלמו דהא יכול המלוה לתבעו קודם הזמן. י"ל יאמר הלוה ע"ז הייתי כותן לו שטר וימסור השטר לב"ד ואתם רייתם להפסיד ממני הרחבת הזמן על עשר שנים ודו"ק כי ברור הוא :

ובאופן

דהנה איתא בחז"מ הזורק כלי מראש הגג ובא אחר ושברה במקל במשך נפילתו השני פטור ואם זרק חץ לכלי ובא אחר ושיבר הכלי קודם הגעת החץ לכלי השני חייב והטעם דהראשון לא עשה מעשה בגוף הכלי להכי השני חייב. א"כ י"ל דהקושיא והתירוק בגמ' עד"ז דאם בא אחד ושרף השט"ח או בגונא אחרינא הי' דחייב מדינא דגרמי ועדים מעידים על החיוב דה"י על שלשים יום והאמת דה"י על עשר שנים וגמלאו זוממין מחויבים העדים לשלם כל מה שרצו להפסידו משלשים יום עד עשר ב"מ. והקשו הא על עשר שנים שביעית נושמטתו וא"כ א"ל הגורם לשלם כלל להמלוה דהא כשלוה מעות הוי כזורק כלי מראש הגג דודאי יפסיד בהגיע שנת השמטה והשני כששרף את השטר מנא תצירא תבר וא"כ העדים כולי צעי שלומי ותירוק הגמ' דמיירי שה"י לו משכון ומש"ה בגוף המעות לא עשה המלוה מירי משום דבשעת הלוואה הי' משכון והא דיכול לגבות חץ בנאכזר אח"כ דמי ממש לזורק חץ לכלי ובא אחר ושברה דהשני חייב הי"ג ג"כ השורף לשטר חייב וא"כ לא חייבו העדים רק ההפסד משלשים יום עד עשר שנים ודו"ק (כת"י). ונדפס ג"כ בסוף ס' שו"ת דבר אלי' בשם הגה"ק א"א היהודי זללה"ה וגם ש"צ הגאב"ד סעראלק ש"י כתב לי שבכ"י מר דודו הג"מ רפאל הלוי האב"ד גארוולין זצ"ל נמלא

ג"כ

הדין רמורה בקנס פטור א"דך יתחייב מכה ליכא לאשתלומי וא"ל אס מורה בקנס מהני תפיסה. ובאם הבע"ד אומר אני אטול פנך החיוב שיש לי באם אתפוס מוא"דך אני אטול ממך וא"דך טען אני אתן לך מחמת ליכא לאשתלומי באם כתינה בע"כ שמי' כתינה לא יוכל לתפוס מכה הופס על הקנס ובאם יו"ה אמת סברת האשר"י באם עומד לגוביינא הוא מוחזק הוי שלא בפניו וכתינה בע"כ לא שמי' כתינה. אומנם באם א"י לתפוס אלא מדבר המזיק הדין נתברר באם כולו עבד יכול לתפוס על חבירו ובאם פלג עבד א"י לתפוס ודו"ק (כת"י) :

(שם ע"ב) **בסוגיא** דמלוה על המשכון אין

שביעית משמטתו. שס (דף ג' ע"א) מחמי' מעידין אלו בא"ש פלוני שהוא חייב לחבירו חלק זוז ע"מ ליתנו מכאן ועד ל' יום וכו' בגמ' וכו'. הקשה התומים ס"ז ס"ק י"ג למה יתחייבו העדים ההפסד משלשים יום עד עשר שנים הא בלא הם נמי מהימן המלוה עד שלשים יום בזמן דהמשכון לקוח בידי דמיירי שאין עדים אלא הם וא"י מיירי דנאכזר המשכון א"כ כולי צעי שלומי דשביעית משמטתו. ונראה לתרץ בטוב טעם עפ"י מה שהקשו המפרשים אמאי המלוה לחבירו לעשר שנים שביעית משמטתו הא קי"ל המלוה את חבירו לזמן אין יכול לתובעו תוך הזמן ואם רואה שנכסיו מתמוטטין רשאי לתובעו קודם הזמן ומחייב הלוה לשלם לו וה"ג הוי כמו נכסיו מתמוטטין דהא לאחר עשר שנים לא יוכל לתובעו מה לי שאינו רשאי לתבעו ומה לי שאינו יכול לפרעו אס כן מלך הדין יכול לנגשו שיפרעו קודם זמנו. ותירלו דשאני נכסיו מתמוטטין דאדעתא דהכי לא הלוהו מתחלה לכן יוכל לנגשו שיפרעו קודם זמנו אבל גבי שביעית דאדעתא דהכי הלוהו מתחלה לכן אין יכול לנגשו שיפרעו קודם זמנו. ובזה שפיר מתורן קיסית התומים דמיירי הכא דנאכזר המשכון ולא

כעדות אחת ויתבטל כל העדות ולא יהרג הרוצח והיו נוגעים בעדות לכן לדרך קרא דאפ"ה יכולים השנים להיות להשלשה דתרי כמאה ודו"ק. (בכוף ס' שו"ת דבר אלי' בשם הגה"ק א"א היהודי זללה"ה):

חידושי אנדרות . מס' ברכות .

(דף ר' ע"ב) בר המתפלל אחורי ציהכ"נ נקרא רשע וכו'. הרה"ק היהודי מפרש"סחא זנוק"ל אמר ע"ז. אחורי ציהכ"נ הוא החושב בלבו שא"ל להיות כפוף להלדיק לכתת רגליו אליו שהוא יסוד העולם וחושב על עצמו ללדיק. הוא מתפלל אחורי ציהכ"נ ונקרא רשע. והג"מ דלא מהדר אפי' שהוא ביטלחו לבוא אליו בלי שום מניעות ומיסב פניו מהלדיק. אבל מהדר אפי' שכל לבבו רוצה להיות טפל אליו. אלא שיש לו מניעות חסרון הבריאות וכדומה וחושב עכ"פ לעזוב לו לראות פני הלדיק לית לן בה ודו"ק. (מש"ב הגאבד"ק סעראלק ש"י):

(שם דף ט' ע"א) תפלת הדרך עד כמה עד

פרסה. ע"ש פרש"י ז"ל ב' פירושים וז"ל עד פרסה. אבל לא לאחר שהלך פרסה. וזה"ל מפרש עד כמה יבקש לילך שהוא לדרך להתפלל. עד פרסה. אפי' אין לו לילך אלא עד פרסה וכו'. וקשה להבין. לפירוש הראשון מדוע נאמר כן דלאחר שהלך פרסה לא יאמר עוד תה"ד אף שיש לו עוד לילך בדרך כמה פרסאות. ואומרים העולם בשם הרה"ק הא"ש היהודי זללה"ה. דהפירוש הראשון מקושר בזהשני ותלוי זה בזה. דמחמת שהדין הוא לפי השני שעל דרך מועט כפרסה לריך לומר תה"ד. ממילא משום זה אם כבר הלך פרסה מביחו א"ל עוד לומר תה"ד. דהנה אמרו לעיל בגמרא וכשאתה יולא לדרך המלך בקוקר ולא. מאי המלך בקוקר ולא. ארי"ח זה תפלת הדרך. וגלמוד מזה שהקית תה"ד ה"י כדי שידע אם מסכימין לו

ג"כ ישוב התומים באופן הראשון בשם היהודי הקדוש):

(שם דף ה' ע"ב) גב' מה שלשה מומין את השנים אף השנים יוזמו את השלשה וכו'. יס להקשות עפ"מ שהקשו התוס' בפרק מרובה האין אמרינן בכ"מ תרי ותרי [כו'] [גאמין] לבתראי בזמנו דפסלי לקמאי בגולמותא ותירלו דמיגו לא עדיף מז' עדים והוי ד' עדים ומה צדק הא תרי כמאה עיי"ש. והנה לפי"ז קרא דע"פ שנים או שלשה עדים מיותר דלפי הס"ד דלא אמרינן תרי כמאה אלא לפי מספר העדים ויתרון כן יקום הא בלא קרא מומין שנים את השלשה בזמנו דפסלו לקמאי בגולמותא והו"ל ד' עדים ונאמנים יותר מהראשונים וקרא למה לי. וגררה לתוך בטוב טעם דהנה בגמ' אמרינן והוא שהעידו כולם תכ"ד והו"ל עדות אחת וכתבו התוס' דוקא בעדים זוממין בעינן תכ"ד שיה' עדות אחת מחמת שהגדה הוא גירוף והרא"י לא ה"י גירוף אבל בקרוב או פסול אף לאתכ"ד ונמלא וכו' הוי עדות אחת דהא עכ"פ נלטרפו בעת ראי' עיי"ש. ולפי"ז מוכרח קרא להודיע דתרי כמאה בכה"ג בא"ס בא"ס שני' והעידו [שפלוני הרג את הנפש ואח"כ באו שלשה והעידו] כמו כן פלוני הרג פלוני באותו זמן ואח"כ באו שנים שהם קרובי הרוצח והיוזמו להשלשה והוכשר עדותן דלאו מוגעין הם כי בלאה"כ יהרג הרוצח עפ"י שנים הראשונים דהא עדותן של הראשונים קיימת אף שאלו השלשה הוזמו הא לאתכ"ד ה"י והו"ל עדות אחרת כג"ל בעדים זוממין לאתכ"ד דבראי' לא מלטרפו ולא בהגדה וא"כ אי לאו קרא דתרי כמאה וכו' ויכולים שנים להיות לשלשה הוי' דלא יוכלין כן להיות להשלשה כי הם רק שנים והראשונים הם שלשה ומאי אחרת בזמנו דפסלו לקמאי בגולמותא ז"א דאם היו פוסלין לקמאי בגולמותא היו נוגעין דהא יתבטל כל העדות דהא בגמלא אחד מהן קא"פ אף לאחר כ"ד יחשב